

Seat No.	
----------	--

**B.Ed. (Semester – I) (CBCS) Examination, 2017
CHILDHOOD AND GROWING UP**

Day and Date : Monday, 16-1-2017
Time : 10.30 a.m. to 1.00 p.m.

Max. Marks : 70

- N. B. :** 1) Q. No. 1 is **compulsory**. It should be solved in **first 20 minutes** in Answer Book on Page No. 3.
2) **All** questions are **compulsory**.

MCQ/Objective Type Questions

Duration : 20 Minutes

Marks : 14

1. Choose the correct answer :

14

- 1) "Adolescence is a period of great stress and strain, storm and strife." Framed by _____
a) Jean Piaget b) G. Stanley Hall c) A. T. Jersild d) Vygotsky
- 2) Adolescence period of girl child started earlier by nearly _____ years as compared to boys.
a) one b) one and half c) half d) two
- 3) Many problems of the Indian adolescents are created by the attitude of _____
a) parents b) friends c) classmates d) teachers
- 4) Boys and girls participate actively during early childhood when _____
a) boys takes lead b) girls take head c) none takes lead d) on equal terms
- 5) Which is not included in Piaget's four developmental stages ?
a) sensory motor b) concrete operation c) intellectual development d) formal operation
- 6) Theory of moral development was introduced by _____
a) Vygotsky b) Kohlberg c) Piaget d) Skinner
- 7) Counselling is usually viewed as _____
a) one part of guidance services b) entirely different from guidance
c) superior to guidance d) all above
- 8) Which of these is not the specific problem of the adolescent stage ?
a) vocational b) drug addiction c) emotional d) marital
- 9) Which is not the characteristics of adolescent ?
a) feeling isolated b) revolt against authority
c) respond to social criticism d) problem solving
- 10) A child who is quite capable in motor activities can do the jobs with ease which require _____
a) emotional abilities b) social abilities
c) technical and mechanical activities d) intellectual abilities
- 11) In normal classroom teaching usually the teachers pay attention to _____
a) gifted student b) backward student c) average student d) exceptional student
- 12) What may be the main reason for a child with high intelligence to score very low in an achievement test ?
a) hard labour b) emotional problems c) economic condition d) illiterate parents
- 13) What type of relationship exists between socio-economic status and IQ ?
a) no relationship b) high relationship c) ordinary relationship d) none of these
- 14) Psycho neurotic delinquency may occur due to _____
a) love and affection b) lack of communication c) bad habits d) repressed tendencies

P.T.O.

मराठी रूपांतर

१. योग्य पर्याय निवडा :

14

- १) “कुमारावस्था हा ताणातणावाचा आणि वादळी अशांततेचा काळ होय” असे _____ यांनी म्हटले आहे.
अ) जीन पियाजे ब) जी. स्टॅनले हॉल क) ए. टी. जरसिल्ड ड) वायगोट्स्की
- २) मुर्लीमध्ये कुमारावस्थेचा कालखंड मुलांपेक्षा _____ वर्षे लवकर सुरू होतो.
अ) एक ब) दीड क) अर्धा ड) दोन
- ३) भारतीय कुमारावस्थेतील बहुतांशी समस्या या _____ यांच्या दृष्टिकोनामुळे निर्माण होतात.
अ) पालक ब) मित्र क) वर्गमित्र ड) शिक्षक
- ४) पूर्व बाल्यावस्थेत मुले व मुली सक्रीय सहभागी होतात जेव्हा _____
अ) मूले नेतृत्व करतात ब) मूली नेतृत्व करतात क) कोणीही नेतृत्व करत नाही ड) दोघेही नेतृत्व करतात
- ५) पियाजे यांच्या चार विकासात्मक अवस्थेमध्ये पुढीलपैकी कोणती अवस्था नाही ?
अ) संवेदक कारक ब) मूर्त क्रियात्मक क) बौद्धिक विकास ड) औपचारिक क्रियात्मक
- ६) नैतिक विकासाची उपपत्ती _____ यांनी मांडली आहे.
अ) वायगोट्स्की ब) कोहलबर्ग क) पियाजे ड) स्कीन्नर
- ७) समुपदेशनाकडे _____ पाहिले जाते.
अ) मार्गदर्शनापैकी सेवेचा एक भाग म्हणून ब) मार्गदर्शनापेक्षा पूर्णतः वेगळ भाग म्हणून
क) मार्गदर्शनापेक्षा उत्तम म्हणून ड) वरील सर्व
- ८) कुमारावस्थेची पुढीलपैकी कोणती विशिष्ट समस्या नाही ?
अ) शैक्षणिक ब) नशा सेवन क) भावनिक ड) वैवाहिक
- ९) कुमारावस्थेचे पुढीलपैकी कोणते लक्षण नाही ?
अ) एकाकीपणा वाटणे ब) व्यवस्थे विरुद्ध वर्तन
क) सामाजिक चिकित्सेला प्रतिसाद ड) समस्या निराकरण
- १०) बालकाला सहजपणे क्रियाकौशल्यात्मक बाबी करता येण्यासाठी त्याच्याकडे _____ असणे आवश्यक आहे.
अ) भावनिक क्षमता ब) सामाजिक क्षमता क) तांत्रिक आणि कौशल्यपूर्ण कृती ड) बौद्धिक क्षमता
- ११) साधारणपणे वर्गात शिक्षक _____ प्रकाराच्या विद्यार्थ्यांवर लक्ष केंद्रित करतात.
अ) प्रतिभावान ब) मागास क) सर्वसामान्य ड) विशेष
- १२) जास्त बुद्धीमत्तेचा विद्यार्थी प्राविण्य चाचणीत कमी गुण संपादन करण्याचे प्रमुख कारण पुढीलपैकी काय असावे ?
अ) अति कष्ट करणे ब) भावनिक समस्या क) आर्थिक परिस्थिती ड) अशिक्षित पालक
- १३) सामाजिक-आर्थिक दर्जा आणि बुद्धीगुणांक यामध्ये _____ प्रकारचा सहसंबंध आढळतो.
अ) सहसंबंध नाही ब) उच्च दर्जाचा सहसंबंध क) साधारण सहसंबंध ड) यापैकी नाही
- १४) मानसिक मज्जारज्जु क्षीणत्व हे _____ यामुळे आढळून येते.
अ) प्रेम आणि प्रेमळपणा ब) संप्रेषणाचा अभाव क) वाईट सवयी ड) दमन प्रवृत्ती

Seat No.	
-------------	--

**B.Ed. (Semester – I) (CBCS) Examination, 2017
CHILDHOOD AND GROWING UP**

Day and Date : Monday, 16-1-2017

Marks : 56

Time : 10.30 a.m. to 1.00 p.m.

N. B. : All questions are compulsory.

2. Explain the Piaget's theory of cognitive development in detail. **10**

OR

Explain the factors affecting socialization of child.

3. Explain the developmental characteristics of adolescent w.r.to physical, affective and social context. **10**

OR

Explain the dimensions of differences in psychological attributes.

4. Answer the following questions (**any four**) : **20**

- 1) What is the impact of differential cultural capital of learners ?
- 2) Explain the children lived realities.
- 3) Explain the term formation of self.
- 4) Write general principles of development.
- 5) Write physical development of childhood.

5. Answer the following questions (**any four**) : **16**

- 1) Explain children's lived experience when growing up as a girl.
- 2) Write the problems of adolescent in Indian context.
- 3) Explain the concept of socialization.
- 4) Write a note on Gardner's theory of multiple intelligence.
- 5) Write influence of media on adolescent.

मराठी रूपांतर

२. पियाजे यांची बोधनिक विकासाची उपपत्ती सविस्तरपणे स्पष्ट करा. **10**

किंवा

मुलांच्या सामाजिकीकरणावर परिणाम करणारे घटक स्पष्ट करा.

३. कुमारांच्या शारीरिक, भावनिक आणि सामाजिक संदर्भात विकासाची लक्षणे स्पष्ट करा. **10**

किंवा

मानसशास्त्रीय दृष्टिकोनातून व्यक्तीभेदाची विविध अंगे विशद करा.

४. खालील प्रश्नांची उत्तरे लिहा (कोणतेही चार) : **20**

१) वैविध्यपूर्ण सांस्कृतिक वातावरणाचा अध्ययनार्थीवर काय परिणाम होतो ?

२) मूलांचे जीवंत वास्तव स्पष्ट करा.

३) 'स्व' ची निर्मिती संकल्पना स्पष्ट करा.

४) विकासाची सर्वसामान्य तत्त्वे लिहा.

५) बाल्यावस्थेतील शारीरिक विकास लिहा.

५. खालील प्रश्नांची उत्तरे लिहा (कोणतेही चार) : **16**

१) एक मुलगी म्हणून वाढताना वास्तव अनुभव स्पष्ट करा.

२) भारतीय संदर्भात कुमारांपुढील समस्या लिहा.

३) सामाजिकीकरण ही संकल्पना स्पष्ट करा.

४) गार्डनर यांची गुणित बुद्धीमत्ता उपपत्ती थोडक्यात लिहा.

५) कुमारावरील माध्यमांचा परिणाम लिहा.

**B.Ed. (Semester – I) (CBCS) Examination, 2017
CONTEMPORARY INDIA AND EDUCATION**

Day and Date : Tuesday, 17-1-2017

Marks : 56

Time : 10.30 a.m. to 1.00 p.m.

Instructions: 1) *All questions are compulsory.*
2) *Right side figure shows the marks.*

2. What is the concept of social diversity ? Explain the various types of social diversity with examples. **10**

OR

State the Fundamental Rights and Fundamental Duties of Indian people and their importance in Education.

3. What are the main theme of Right to Education Act (RTE) 2009 and explain the importance of RTE with their roadmap. **10**

OR

State the main objectives of National Educational Policy (1986) and explain the main new recommendations in detail.

4. Answer **any four** questions in brief. **20**

- State the characteristics of Indian society.
- Explain the objectives of Indian Constitution.
- State the causes of inequality in women education.
- Explain the objectives of Kothari Commission.
- How to guide to student as a teacher about social diversity ?

5. Answer **any four** questions in brief. **16**

- Write the principles of Basic education method of Mahatma Gandhi.
- Explain about the freedom given by Indian Constitution.
- What are the merits of midday meal programme in your view ?
- State how the effect of tensions in family on the socializations of student.
- State how the expenditure on education beneficial for nation.

मराठी रूपांतर

२. सामाजिक विविधता म्हणजे काय सांगून सामाजिक विविधतेचे विविध प्रकार उदाहरणासह स्पष्ट करा. १०
- किंवा**
- भारतीय नागरिकांचे मूलभूत हक्क व मूलभूत कर्तव्ये सांगून त्यांचे शिक्षणातील महत्त्व सांगा.
३. शिक्षण हक्क अधिनियम (RTE) २००९ चा मुख्य आशय काय आहे ? शिक्षण हक्क अधिनियम कायद्याचे महत्त्व त्याच्या आराखड्यासह (Roadmap) स्पष्ट करा. १०
- किंवा**
- राष्ट्रीय शैक्षणिक धोरण (१९८६) ची प्रमुख उद्दिष्टे सांगून या धोरणातील प्रमुख नविन शिफारशी सविस्तर स्पष्ट करा.
४. खालील प्रश्नापैकी कोणत्याही चार प्रश्नांची उत्तरे थोडक्यात लिहा. २०
- अ) भारतीय समाजाची वैशिष्ट्ये सांगा.
- ब) भारतीय राज्यघटनेची उद्दिष्ट्ये स्पष्ट करा.
- क) स्त्री शिक्षणातील असमानतेची कारणे सांगा.
- ड) कोठारी आयोगाची उद्दिष्ट्ये स्पष्ट करा.
- इ) सामाजिक विविधते संदर्भात तुम्ही शिक्षक म्हणून विद्यार्थ्यांना कसे मार्गदर्शन कराल ?
५. खालील प्रश्नापैकी कोणत्याही चार प्रश्नांची उत्तरे थोडक्यात लिहा. १६
- अ) महात्मा गांधीजी दिलेल्या मूलोद्योगी शिक्षण पद्धतीची तत्त्वे लिहा.
- ब) भारतीय राज्यघटनेने दिलेली स्वातंत्र्ये स्पष्ट करा.
- क) मध्यान्ह भोजन कार्यक्रमाचे तुम्हास कोणते फायदे दिसतात ?
- ड) विद्यार्थ्यांचे सामाजिकीकरण होताना कुटुंबातील तणावांचा कसा परिणाम होतो ?
- इ) शिक्षणावर केलेल्या आर्थिक गुंतवणूकीचा देशाला कोणता फायदा होतो ?

**B.Ed. (Semester – I) Examination, 2017
(CBCS Pattern)
LANGUAGE ACROSS THE CURRICULUM (Paper – 3)**

Day and Date : Wednesday, 18-1-2017

Marks : 28

Time : 10.30 a.m. to 12.00 Noon

- Instructions:** 1) *All questions are compulsory.*
2) *Right side figures indicate the marks.*

2. Explain the concept of Language across the curriculum and state its benefits. **10**

OR

Explain the concept of communication and state the characteristics of good communication process.

3. Answer in brief (**any 2**). **10**

- a) Which steps will you adopt while teaching the grammar ?
b) Which etiquettes are necessary in the classroom situation ?
c) What is the importance of the appreciation in the classroom ?

4. Write short notes on (**any 2**). **8**

- a) Language diversity
b) Students' polite expressions in the classroom
c) Importance of pronunciation.

मराठी रूपांतर

२. 'अभ्यासक्रमात अंतर्भूत भाषेची' संकल्पना स्पष्ट करून या दृष्टिकोनाचे फायदे सांगा. **१०**

किंवा

संप्रेषणाची प्रक्रिया स्पष्ट करून उत्तम संप्रेषणाची गुणवैशिष्ट्ये सांगा.

३. थोडक्यात उत्तरे लिहा (कोणतीही २).

१०

अ) व्याकरण अध्यापनामध्ये तुम्ही कोणत्या पायऱ्यांचा अवलंब कराल ?

ब) वर्गखोल्यामध्ये कोणत्याप्रकारचे शिष्टाचार आवश्यक असतात ?

क) वर्गामधील परिस्थितीमध्ये केलेल्या कौतुकाचे महत्व काय ?

४. थोडक्यात टीपा लिहा (कोणत्याही २).

८

अ) भाषिक वैविध्यता

ब) वर्गामधील विद्यार्थ्यांचे सौजन्यपूर्ण वर्तन

क) उच्चारणाचे महत्व.

Seat No.	
-------------	--

B.Ed. (Semester – I) (CBCS) Examination, 2017
UNDERSTANDING DISCIPLINES AND SUBJECTS

Day and Date : Thursday, 19-1-2017

Marks : 28

Time : 10.30 a.m. to 12.00 noon

Instruction : All questions are compulsory.

2. Write the meaning of Education, aims of education and need of education. **10**

OR

Write the role of education for social transformation and National development with examples. **10**

3. a) Write about the role of language and social science in social reconstruction. **5**

b) Write the need of education to strengthen National integration. **5**

OR

3. a) Write your opinion about statement-International understanding can developed through education. **5**

b) Write the scope of education. **5**

4. Write short notes on **any two** out of three : **8**

1) An interdependence of science and mathematics.

2) Role of teacher while dealing with multilingual and multicultural students.

3) Role of science and mathematics in developing decision making.

मराठी रूपांतर

2. शिक्षणाचा अर्थ, शिक्षणाची ध्येये व शिक्षणाची गरज लिहा. 10
- किंवा**
- सामाजिक परिवर्तन व राष्ट्रीय विकासातील शिक्षणाची भूमिका सोदाहरण लिहा. 10
3. अ) सामाजिक पुनर्रचनेत भाषा व सामाजिक शास्त्रांची भूमिका लिहा. 5
- ब) राष्ट्रीय एकात्मता संवर्धनासाठी शिक्षणाची गरज लिहा. 5
- किंवा**
3. अ) आंतरराष्ट्रीय सामंजस्य शिक्षणाद्वारे विकसित करता येते या विधानाबाबत तुमचे मत लिहा. 5
- ब) शिक्षणाची व्याप्ती लिहा. 5
4. तीनपैकी कोणत्याही दोन टिपा लिहा : 8
- 1) गणित व विज्ञान यांतील परस्परावलंबन.
 - 2) बहुभाषिक व बहुसांस्कृतिक विद्यार्थ्यांना शिकविताना शिक्षकाची भूमिका.
 - 3) निर्णय क्षमता विकसनामध्ये गणित व विज्ञानाची भूमिका.
-

Seat No.	
----------	--

**M.Ed. (Semester – I) (CBCS Pattern) Examination, 2017
PSYCHOLOGY OF LEARNING AND DEVELOPMENT (Paper – I)**

Day and Date : Monday, 16-1-2017
Time : 10.30 a.m. to 1.00 p.m.

Max. Marks : 70

N.B. : Q. No. 1 is **compulsory**. It should be solved in **first 20 minutes** in Answer Book on Page No. 3.

MCQ/Objective Type Questions

Duration : 20 Minutes

Marks : 14

1. Choose the correct alternative :

14

- 1) Knowledge can refer to a theoretical or _____ understanding of a subject.
 - a) practical
 - b) imagery
 - c) active
 - d) conceptual
- 2) The primary task of the teacher is _____
 - a) to teach the prescribed curriculum
 - b) to stimulate and guide student learning
 - c) to promote habits of conformity to adults demands and expectations
 - d) to provide diagnostic and remedial aid wherever indicated
- 3) The essential role of the teacher in a classroom is to _____
 - 1) give information
 - 2) motivate the students to learn
 - 3) develop learning competencies
 - 4) prepare them for writing answers
 - a) 1 and 2
 - b) 3 and 4
 - c) 1 and 3
 - d) 2 and 3
- 4) 'Education is knowledge' but _____
 - a) good moral character is the key to knowledge
 - b) without means, education cannot be given
 - c) without purity and values education is useless
 - d) without practice, knowledge is useless
- 5) Education and socio-economic development are _____
 - a) related in an indirect proportion
 - b) related in a direct proportion
 - c) not related
 - d) sometimes related and sometimes not related

- 6) Students can be classified into four types on the basis of their learning which one of the following seeks meaning and reasoning for learning ?
- a) Common sense learner b) Dynamic learner
c) Analytic learner d) Innovative learner
- 7) The modern educational system _____
- a) is not employment oriented
b) does not give students the practice of working with their hands
c) is generally bookish or theoretical
d) All of the above
- 8) Education is a triangular process, its three angles are _____
- a) school, student, teacher
b) student, school, acquisition of knowledge
c) teacher, student, social environment
d) student, teacher, knowledge
- 9) Which of the following statements regarding the relationship of society and education is not correct ?
- a) Education changes the ideals of the society
b) Education can reduce regional disparities
c) Society determine the model and structure of education
d) The best school reflects the worst society
- 10) All of the following are applicable in good motivation except that is _____
- a) should be relevant to the pupils
b) should be related to the lesson that follows
c) need not always come at the beginning of the lesson
d) should always come from the teacher
- 11) Motivation is a _____
- a) Natural state b) psychological state
c) physical state d) psychomotor state
- 12) While learning a language from the psychological viewpoint, little children _____
- a) learn consonants first of all b) learn the vowels first of all
c) learn word first of all d) learn music first of all
- 13) The child becomes socialized _____
- a) slowly b) gradually c) fast d) after ego
- 14) In school the child faces _____
- a) new society b) struggle c) resistance d) group

मराठी रूपांतर

1. योग्य पर्याय निवडा :

14

- 1) ज्ञानाचा संदर्भ विषयाच्या सैध्दांतिक किंवा _____ आकलनाशी असतो.
अ) प्रात्यक्षिक ब) काल्पनिक क) सक्रिय ड) संकल्पनात्मक
- 2) शिक्षकाचे प्राथमिक कार्य म्हणजे _____
अ) निर्धारित अभ्यासक्रमाचे अध्यापन करणे
ब) विद्यार्थ्यांच्या अध्ययनाला चेतना देणे व मार्गदर्शन करणे
क) प्रौढांच्या मागण्या व अपेक्षांच्या बाबतील कायमच्या सवयींना प्रोत्साहन देणे
ड) आवश्यकतेनुसार निदानात्मक व उपचारात्मक सहाय्य पुरविणे
- 3) शिक्षकाची वर्गातील प्रमुख भूमिका म्हणजे _____
 - 1) माहिती देणे
 - 2) अध्ययनासाठी विद्यार्थ्यांना प्रेरणा देणे
 - 3) अध्ययन क्षमता विकसित करणे
 - 4) उत्तर लेखनासाठी विद्यार्थ्यांची तयारी करून घेणेअ) विधान 1) आणि 2) ब) विधान 3) आणि 4)
क) विधान 1) आणि 3) ड) विधान 2) आणि 3)
- 4) 'शिक्षण म्हणजे ज्ञान' परंतु _____
अ) उत्तम नैतिक चारित्र्य ही ज्ञानाची गुरुकिल्ली असते
ब) साधनाशिवाय शिक्षण देता येत नाही
क) पावित्र्य व मूल्याविना शिक्षण हे निरूपयोगी असते
ड) सरावाशिवाय ज्ञान हे निरूपयोगी असते
- 5) शिक्षण आणि सामाजिक-आर्थिक विकास हा _____
अ) अप्रत्यक्ष प्रमाणामध्ये संबंधित असतो
ब) प्रत्यक्ष प्रमाणामध्ये संबंधित असतो
क) संबंधित नसतो
ड) काही वेळा संबंधित असतो तर काही वेळा संबंधित नसतो

Seat No.	
---------------------	--

**M.Ed. (Semester – I) (CBCS Pattern) Examination, 2017
PSYCHOLOGY OF LEARNING AND DEVELOPMENT (Paper – I)**

Day and Date : Monday, 16-1-2017

Marks : 56

Time : 10.30 a.m. to 1.00 p.m.

2. What kind of classroom, school and community environment enhances learning ? 10
- OR
- Explain the nature of content based testing in problem solving and logical thinking.
3. How does socio-cultural and economic contexts cause differences in learner ? 10
- OR
- 'Learning is a construction of knowledge' – Explain.
4. Answer in brief (**any 4**) : 20
- 1) Concept of learner centeredness.
 - 2) Influences of culture on learner's development.
 - 3) The concept of physical environment.
 - 4) Learning approach for lifelong perspectives.
 - 5) Nature of co-operative learning.
5. Answer in brief (**any 4**) : 16
- 1) Various modes of knowledge transmission.
 - 2) Holistic approach about learner's development.
 - 3) Diversity in learning parts.
 - 4) Use of local knowledge in learning.
 - 5) Educational importance of positive psychology.

मराठी रूपांतर

2. अध्ययनासाठी कोणत्या प्रकारचे वर्ग वातावरण, शालेय वातावरण व सामाजिक वातावरण उपयुक्त ठरते ? **10**

किंवा

समस्या निराकरण व तार्किक विचारासाठी 'आशयाधिष्ठित चाचणी'चे स्वरूप विशद करा.

3. सामाजिक-सांस्कृतिक व आर्थिक संदर्भामुळे अध्ययनार्थीचे कशा प्रकारे भेद निर्माण होतात ? **10**

किंवा

'अध्ययन म्हणजे ज्ञानाची रचना होय' स्पष्ट करा.

4. खालील प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा (कोणतेही 4) : **20**

- 1) 'अध्ययन केंद्रीची' संकल्पना.
- 2) अध्ययनार्थीच्या विकासावरील 'संस्कृतीचा प्रभाव'
- 3) 'भौतिक वातावरणाची' संकल्पना
- 4) 'आजीवन अध्ययनाच्या' संदर्भातील शैक्षणिक दृष्टिकोन
- 5) 'सहकार्यात्मक अध्ययनाचे' स्वरूप.

5. खालील प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा (कोणतेही 4) : **16**

- 1) ज्ञानसंक्रमणाच्या विविध पद्धती
- 2) अध्ययनार्थीच्या विकासाबाबतचा एकात्मिक दृष्टिकोन
- 3) अध्ययन पथावरील वैविध्यता
- 4) अध्ययनामध्ये 'स्थानिक ज्ञानाचा' वापर
- 5) सकारात्मक मानसशास्त्राचे शैक्षणिक महत्त्व.

Seat No.	
----------	--

M.Ed. (Semester – I) (CBCS) Examination, 2017
HISTORY AND POLITICAL ECONOMY OF EDUCATION (Paper – II)

Day and Date : Tuesday, 17-1-2017
Time : 10.30 a.m. to 1.00 p.m.

Max. Marks : 70

Instructions: Q. No. 1 is **compulsory**. It should be solved in **first 20 minutes** in Answer Book
Page No. 3. **Each** question carries **one** mark.

MCQ/Objective Type Questions

Duration : 20 Minutes

Marks : 14

1. Choose the correct alternative :

(1×14=14)

- 1) The Internal Disputes in Vedic Religion lead to origin the _____ Religion.
A) Buddha B) Hindu C) Islam D) Christian
- 2) National Policy of Education 1986 facilitated _____ structure in first 10 year curriculum.
A) 5 + 4 + 1 B) 5 + 3 + 2 C) 4 + 3 + 3 D) 5 + 2 + 3
- 3) If Educational Institution practicing the religion and economic transaction, the government can _____ them.
A) Bring control on B) Bring no control on C) Help D) Not do any thing
- 4) Educational Administration is dedicated to
A) Enhanced work efficiency B) Enhanced economic efficiency
C) Enhanced social facility D) Enhanced physical facilities
- 5) _____ of the following becomes meaning of culture.
A) Behaving system in the group B) Keeping restriction on behaviour
C) Following the old rituals and traditions D) Opposing new thoughts
- 6) Professional development of educational personnel is the _____ process.
A) Continuous B) Temporary C) Permanent D) None of these
- 7) _____ is the pattern of modernization through education.
A) Capitalist B) Non Capitalist C) Both of them D) None of these
- 8) Indian Education in future should fight as the first priority against _____
A) Dangers of communal and caste fragmentation B) Deprived
C) Degeneration of educational standard D) Inequality of opportunities in education
- 9) Cultural diffusion means
A) Historically important source of change B) An exogenous source of change
C) Borrowing of the society's culture by another one D) All of these
- 10) Modernization as a process of social change requires
A) Increased structural differentiation B) Decreased structural differentiation
C) Structural fusion D) None of these
- 11) In India, education is the responsibility of
A) Central Government B) State Government C) Both of them D) None of these
- 12) _____ subject is important core subject in 21st Century.
A) Science B) Economics C) Political Science D) All the above
- 13) The language is _____ in the multicultural society.
A) Part B) Type C) Character D) Meaning
- 14) Culture is _____ from one generation to another.
A) Provided B) Transmitted C) Given D) Handed over

P.T.O.

मराठी रूपांतर

१. योग्य पर्याय निवडा.

14

- १) वैदिक धर्मातील असंतोषामुळे _____ धर्म तयार झाला.
 अ) बौद्ध ब) हिंदू क) इस्लाम ड) ख्रिश्चन
- २) राष्ट्रीय शैक्षणिक धोरण १९८६ ने पहिल्या दहा वर्षांच्या अभ्यासक्रमाच्या _____ आकृतीबंधाचा पुरस्कार केला.
 अ) ५ + ४ + १ ब) ५ + ३ + २ क) ४ + ३ + ३ ड) ५ + २ + ३
- ३) शैक्षणिक संस्था धार्मिक व आर्थिक व्यवहार करत असेल तर सरकार
 अ) त्यावर नियंत्रण ठेवू शकते ब) त्यावर नियंत्रण ठेवू शकत नाही
 क) त्यांना मदत करतो ड) काही करू शकत नाही
- ४) शैक्षणिक प्रशासन हे _____ ला समर्पित असते.
 अ) वाढीव कार्यक्षमता ब) वाढीव आर्थिक सामर्थ्य
 क) वाढीव सामाजिक सुविधा ड) वाढीव साधन सामुग्री
- ५) संस्कृतीचा खालीलपैकी कोणता अर्थ होऊ शकतो ?
 अ) गटामध्ये वागण्याची पद्धती ब) वर्तनावर मर्यादा घालणे
 क) जुन्या चाली-रूढींचे पालन ड) नवीन विचारांना विरोध करणे
- ६) शैक्षणिक कर्मचाऱ्यांचा व्यावसायिक विकास ही _____ प्रक्रिया आहे.
 अ) निरंतर ब) तात्पुरती क) कायम ड) यापैकी नाही
- ७) _____ हा शिक्षणातील आधुनिकीकरणाची पद्धती आहे.
 अ) भांडवलशाही ब) अभांडवलशाही क) दोन्हीही ड) यापैकी नाही
- ८) भविष्यकाळात भारतीय शिक्षणावर प्रथम प्राधान्याने लढा द्यावा लागेल
 अ) गट व जातीय दरीचा धोका ब) वंचित
 क) शिक्षणाचा दर्जा घसरणे ड) शैक्षणिक संधीची असमानता
- ९) सांस्कृतिक प्रसरण म्हणजे
 अ) महत्वाचा ऐतिहासिक बदलाचा स्रोत
 ब) वाढीव बदलाचे स्रोत
 क) एका समाजाची संस्कृती दुसऱ्यासाठी वापरायला घेणे
 ड) वरील सर्व
- १०) आधुनिकीकरणाला सामाजिक बदलाची प्रक्रिया म्हणून आधुनिकीकरणाला _____ आवश्यक आहे.
 अ) वाढीव रचनात्मक फरक दाखवणे ब) कमी रचनात्मक फरक दाखवणे
 क) रचनात्मक एकीकरण ड) यापैकी नाही
- ११) भारतात शिक्षण _____ यांची जबाबदारी आहे.
 अ) केंद्र सरकार ब) राज्य सरकार क) दोन्ही ड) दोन्हीपैकी नाही
- १२) २१ व्या शतकात महत्वाचे गाभा विषय _____ आहे.
 अ) शास्त्र ब) अर्थशास्त्र क) राज्यशास्त्र ड) वरील सर्व
- १३) बहुसांस्कृतिक समाजात भाषा ही _____ आहे.
 अ) भाग ब) प्रकार क) गुण ड) अर्थ
- १४) संस्कृती ही एका पिढीकडून दुसऱ्या पिढीकडे
 अ) पुरविले जातात ब) संक्रमित होतात क) दिले जातात ड) हस्तांतरित केले जातात

Seat No.	
---------------------	--

**M.Ed. (Semester – I) (CBCS) Examination, 2017
HISTORY AND POLITICAL ECONOMY OF EDUCATION (Paper – II)**

Day and Date : Tuesday, 17-1-2017
Time : 10.30 a.m. to 1.00 p.m.

Marks : 56

2. 1) Explain the contribution of Western Education Policies to Indian Education System. **10**

OR

- 2) What are the political problems before the Indian Education ?

3. 1) Which problems are there in the education of multicultural society ? Explain with example. **10**

OR

- 2) Explain the responsibility of state and union in the finance of school education.

4. Answer in brief (**any 4**) : **20**

- 1) Write the importance of Indian five year plan with special reference to Education.
- 2) Explain the role of administration in the growth of quality education.
- 3) Discuss the economical problems of Indian Education System.
- 4) Explain the concept of post modernism.
- 5) Explain the relationship between Culture and Education.

5. Answer in brief (**any 4**) : **16**

- 1) State the aims of vedic education system.
- 2) Explain the concept of professional development of educational personnel.
- 3) Explain the role of school administration in school budget.
- 4) Discuss any four skills necessary for 21st Century.
- 5) Discuss in context with the core subjects in 21st Century.

मराठी रूपांतर

२. १) भारतीय शिक्षण प्रणालीला पाश्चात्य शैक्षणिक धोरणांचे योगदान स्पष्ट करा. 10
- किंवा**
- २) भारतीय शिक्षणासमोरील राजकीय समस्या कोणत्या आहेत ?
३. १) बहुसांस्कृतिक समाजातील शिक्षणात कोणकोणत्या समस्या येतात ते सोदाहरण स्पष्ट करा. 10
- किंवा**
- २) शालेय शिक्षणातील आर्थिक निधी संदर्भात केंद्र आणि राज्य यांची जबाबदारी स्पष्ट करा.
४. खालील प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा (कोणतेही ४) : 20
- १) शिक्षणा संदर्भात भारतीय पंचवार्षिक योजनांचे महत्व लिहा.
 - २) शैक्षणिक गुणवत्ता वाढीत प्रशासनाची भूमिका स्पष्ट करा.
 - ३) भारतीय शिक्षण व्यवस्थेत आर्थिक अडचणीची चर्चा करा.
 - ४) उत्तर आधुनिकतावाद ही संकल्पना स्पष्ट करा.
 - ५) संस्कृती आणि शिक्षण यामधील संबंध स्पष्ट करा.
५. खालील प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा (कोणतेही ४) : 16
- १) वैदिक कालिन शिक्षण प्रणालीची ध्येये सांगा.
 - २) शैक्षणिक कर्मचाऱ्यांचा व्यावसायिक विकास ही संकल्पना स्पष्ट करा.
 - ३) शालेय अर्थसंकल्पात शालेय प्रशासनाची भूमिका सांगा.
 - ४) २१ व्या शतकातील आवश्यक असणारे कोणतेही चार कौशल्याची चर्चा करा.
 - ५) २१ व्या शतकातील गाभा विषया संदर्भात चर्चा करा.

Seat No.	
----------	--

M.Ed. (Semester – I) (CBCS) Examination, 2017

EDUCATIONAL STUDIES (Paper – III)

Day and Date : Wednesday, 18-1-2017
Time : 10.30 a.m. to 1.00 p.m.

Max. Marks : 70

Instruction: Q. No. 1 is compulsory. It should be solved in first 20 minutes in Answer Book on Page No. 3.

MCQ/Objective Type Questions

Duration : 20 Minutes

Marks : 14

1. Choose the correct alternative :

14

- 1) _____ process is very important in child life.
A) Learning
B) Socialization
C) Growth
D) Growth and development
- 2) Aesthetics is the sub branch of
A) Meta physics
B) Axiology
C) Epistemology
D) None of these
- 3) To make superman and knowledgible man is being the ultimate aim of education, it is the opinion of
A) Shri Aurobindo
B) J.Krishnamurthi
C) John Dewey
D) Paulo Friere
- 4) Secularism is the base of
A) Democracy
B) Dictator
C) Empirical
D) None of these
- 5) _____ Article of the Indian Constitution related to Cultural and Educational Rights of Minorities.
A) Article 29 and 30
B) Article – 16
C) Article – 17
D) Article – 14
- 6) According to the Indian Constitution education is a
A) An Union subject
B) An Union and a State subject
C) State subject
D) None of these
- 7) The social norms and values can be retained by the
A) Man Power Development
B) Human Resource Development
C) Social Development
D) Cost Benefit Analysis
- 8) _____ aspect are included in the Economics of education is.
A) The expenditure on education
B) The out put to the country
C) Education for job
D) An investment on education
- 9) When the two or more persons come in contact of another that is called
A) Social Interaction
B) Complicit
C) Co-operation
D) Competition
- 10) _____ factor is responsible for the status of low quality of Indian education.
A) Lack of quality teachers
B) Neglect of Govt.
C) Lack of financial support
D) Extra interfere of politics
- 11) To bring integrity in Indian society is necessary
A) Provide education facility in nation
B) The unique medium of instruction in the country
C) Every where same kind schools and same facilities in all over
D) It is the necessary to teach religious education and social values

- 12) The meaning of the equal opportunity of education means
 A) Extra facilities for social backwards B) Education depends on competency and ability
 C) Universalisation of education D) The provision of facilities without any condition
- 13) When cultural norms and values are transmitted from one generation to another generation, that process is called
 A) Cultural reproduction B) Acculturation C) Assimilation D) Culture diffusion
- 14) Which of the following is directly responsible for shaping the beliefs, traditions and customs of children ?
 A) Peer group B) Religion C) Polity D) Family

मराठी रूपांतर

1. योग्य पर्याय निवडून उत्तरे लिहा :

14

- 1) बालकाच्या जीवनात _____ ही प्रक्रिया खूप महत्वाची असते.
 अ) अध्ययन ब) सामाजिकीकरण क) वाढ ड) वाढ आणि विकास
- 2) सौंदर्यशास्त्राचा समावेश _____ या शाखेत होतो.
 अ) ज्ञान मिमांसा ब) मूल्यमिमांसा क) तत्वमिमांसा ड) यापैकी नाही
- 3) श्रेष्ठ मानव व ज्ञानी मानव निर्माण करणे हे शिक्षणाचे अंतिम ध्येय आहे असे _____ यांचे मत आहे.
 अ) श्री योगी अरविंद ब) जे. कृष्णमूर्ती क) जॉन ड्युई ड) पावलतो फ्रेअरी
- 4) धर्म निरपेक्षता _____ चा पाया आहे.
 अ) लोकशाही ब) हुकूमशाही क) राजेशाही ड) यापैकी नाही
- 5) भारतीय राज्यघटनेमध्ये _____ कलम हे अल्पसंख्यांकासाठी सांस्कृतिक आणि शैक्षणिक हक्का संदर्भात आहे.
 अ) कलम 29 व 30 ब) कलम - 16 क) कलम - 17 ड) कलम - 14
- 6) भारतीय राज्यघटनेप्रमाणे शिक्षण हा विषय
 अ) केंद्राचा आहे ब) केंद्र आणि राज्याचा आहे
 क) राज्याचा आहे ड) यापैकी नाही
- 7) _____ यांच्याकडे निती व मूल्ये शाश्वतपणे राहतात.
 अ) व्यक्तिच्या सामर्थ्याचा विकास ब) मानव संसाधन विकास
 क) सामाजिक विकास ड) किंमती-लाभ विश्लेषण
- 8) शिक्षणाच्या अर्थशास्त्रामध्ये _____ बाबीचा समावेश होतो.
 अ) शिक्षणावर झालेला खर्च ब) शिक्षणाची देशाला परतफेड
 क) नोकरीसाठी शिक्षण ड) गुंतवणुकीवरचा नफा-तोटा
- 9) ज्यावेळी दोन किंवा जादा व्यक्ती एकमेकांच्या संपर्कात येतात त्यावेळी खालीलपैकी काय म्हणता येईल ?
 अ) सामाजिक आंतर्क्रिया ब) संघर्ष क) सहकार ड) स्पर्धा
- 10) भारतीय शिक्षणाचा दर्जा कमी होण्यात पुढीलपैकी _____ घटक जबाबदार आहे.
 अ) गुणवंत शिक्षकाची कमतरता ब) शासनाचे दुर्लक्ष
 क) आर्थिक फंडाची कमतरता ड) जादा राजकीय हस्तक्षेप
- 11) भारतीय समाजात एकात्मता आणण्यासाठी
 अ) देशभर शैक्षणिक सोयी पुरविणे
 ब) सर्व देशात शिक्षणाचे माध्यम एक पाहीजे
 क) सर्व ठिकाणी एकाच प्रकारच्या शाळा व समान सवलती हव्यात
 ड) सर्व शाळेत धार्मिक व समाजमूल्ये शिकवणे आवश्यक आहे
- 12) शैक्षणिक संधीची समानता ह्या संविधानातील मार्गदर्शक तत्वाचा खरा अर्थ _____ असा आहे.
 अ) समाजातील दुर्बल घटकांनी जास्त सवलती, सुविधा ब) क्षमता व अभियोग्यता ह्यानुसार शिक्षण
 क) शिक्षणाचे सार्वत्रिकरण ड) कोणत्याही अटीविना शैक्षणिक सवलती सुविधा
- 13) सांस्कृतिक माणके आणि मूल्ये एका पिढीकडून दुसऱ्या पिढीत संक्रमित होण्याच्या प्रक्रियेला
 अ) सांस्कृतिक पुनरुत्पादन ब) सांस्कृतिक मिश्रण म्हणतात
 क) सात्त्विकरण म्हणतात ड) सांस्कृतिक विसरण
- 14) मुलांना विश्वास, रूढी, परंपरा याबाबत वळण लावण्याबाबत पुढीलपैकी काय प्रत्यक्ष जबाबदार आहे ?
 अ) समवयस्क गट ब) धर्म क) राज्य संस्था ड) कुटुंब

Seat No.	
-------------	--

M.Ed. (Semester – I) (CBCS) Examination, 2017
EDUCATIONAL STUDIES (Paper – III)

Day and Date : Wednesday, 18-1-2017

Marks : 56

Time : 10.30 a.m. to 1.00 p.m.

2. 1) Explain the contribution of J. Krishnamurthy's educational thoughts with reference to his views on aims of education, teaching, learning method and students teacher relation. **10**
- OR
- 2) Explain the concept of secularism and equity in democratic ideology.
3. 1) Explain the contributions and challenges of science and technology to the education. **10**
- OR
- 2) Explain the challenges before the education in multicultural society.
4. Answer in brief (**any 4**) : **20**
- 1) Explain the importance of supervision in school management.
- 2) Explain the contributions of school and family in the process of socialization of the child.
- 3) Describe the concept of human rights.
- 4) Explain the role of different stakeholders in school education.
- 5) Discuss the issues in contest of control in school education by the Educational Ministry of Education.
5. Answer in brief (**any 4**) : **16**
- 1) What are the challenges are there before current school education ?
- 2) What is the need of developing aesthetic sense among students ?
- 3) What are the provision are there in Indian Constitution for the Minorities ?
- 4) What are the important aspects in children's social policies ?
- 5) Explain the contribution of NGO's to the field of education.

मराठी रूपांतर

2. 1) शिक्षणाची ध्येये, अध्ययन-अध्यापन पद्धती, शिक्षक-विद्यार्थी संबंध या मुद्यांच्या संदर्भात जे. कृष्णमूर्ती यांनी मांडलेल्या शैक्षणिक विचाराचे योगदान स्पष्ट करा. **10**
- किंवा
- 2) लोकशाही विचारधारेतील धर्मनिरपेक्षता, व समानता ह्या संकल्पना स्पष्ट करा.

3. 1) विज्ञान आणि तंत्रज्ञानाचे शिक्षण क्षेत्राला योगदान आणि त्यापुढील आव्हाने स्पष्ट करा. 10
- किंवा**
- 2) बहुसांस्कृतिक समाजातील शिक्षणासमोरील आव्हाने स्पष्ट करा.
4. खालील प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा (कोणतेही 4) : 20
- 1) शालेय व्यवस्थापनात पर्यवेक्षणाचे महत्व स्पष्ट करा.
- 2) बालकाच्या सामाजिकीकरणाच्या प्रक्रियेत शाळा आणि कुटुंबाचे योगदान स्पष्ट करा.
- 3) मानवी हक्क ही संकल्पना स्पष्ट करा.
- 4) शालेय शिक्षणात विविध भागधारकाची भूमिका स्पष्ट करा.
- 5) शिक्षण मंत्रालयाची शालेय शिक्षणातील नियंत्रणा संदर्भातील मुद्द्यांची चर्चा करा.
5. खालील प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा (कोणतेही 4) : 16
- 1) शालेय शिक्षणासमोर कोणती आव्हाने आहेत ?
- 2) विद्यार्थ्यांमध्ये सौंदर्य संवेदना विकसित करणे का गरजेचे आहे.
- 3) भारतीय राज्यघटनेतील अल्पसंख्यांकासाठी असणाऱ्या तरतूदी सांगा.
- 4) बालकाचे सामाजिक धोरणातील ठळक बाबी कोणत्या आहेत ?
- 5) अशासकीय संघटनेचे शिक्षणक्षेत्राला मिळालेले योगदान स्पष्ट करा.
-

Seat No.	
----------	--

**M.Ed. (Semester – I) (CBCS) Examination, 2017
INTRODUCTION TO RESEARCH METHOD (Paper – IV)**

Day and Date : Thursday, 19-1-2017
Time : 10.30 a.m. to 1.00 p.m.

Max. Marks : 70

Instruction : Q. No. 1 is **compulsory**. It should be solved in **first 20 minutes** in Answer Book on Page No. 3.

MCQ/Objective Type Questions

Duration : 20 Minutes

Marks : 14

1. Choose correct alternative and fill in the blanks : 14

- 1) Descriptive research is _____ type of research.
a) Applied b) Fundamental c) Analytical d) Ex-post-facto
- 2) The main aim of any research is _____
a) Acquiring knowledge b) Extending knowledge
c) Analysis of facts and establishment of relationship d) All a, b, c
- 3) Opinionnaire is a technique used for data collection in _____ research.
a) Qualitative b) Quantitative c) Action d) All a, b, c
- 4) Out of the following _____ is not component of research proposal.
a) Hypothesis b) Assumptions c) Study sample d) Analysis of data
- 5) In research assumptions means _____
a) Forecast b) Facts c) Predictions d) None of these
- 6) In research _____ are useful for concept formation.
a) Hypothesis b) Operational definitions
c) Variables d) Assumptions
- 7) Experimental method of research is _____
a) Scientific b) Observable c) Assessment d) Case study
- 8) The probable answer of the research question is _____
a) Assumption b) Scope c) Hypothesis d) Variables
- 9) The main purpose of randomization is selection of _____ group.
a) Representative b) Relative c) Latest d) Ideal
- 10) The research tools are used for _____
a) Processing the facts b) Tabulation of data
c) Classification of information d) Collection of facts
- 11) _____ is not a method of acquiring knowledge.
a) Imagination b) Tradition c) Experience d) Reasoning
- 12) _____ is the most reliable research tool.
a) Questionnaire b) Interview c) Likart scale d) Observation
- 13) Ethnography is _____ research approach.
a) Quantitative b) Qualitative c) Action d) Pilot
- 14) Stratified sampling is a _____ type of sampling.
a) Probability b) Non-probability c) Purposive d) None of these

P.T.O.

मराठी रूपांतर

1. योग्य पर्याय निवडा व रिकाम्या जागा भरा :

14

- 1) वर्णनात्मक संशोधन हे _____ प्रकारचे संशोधन आहे.
 - a) उपयोजित
 - b) मूलभूत
 - c) पृथःकरणात्मक
 - d) परिणामोत्तर कारणमिमांसा
- 2) कोणत्याही संशोधनाचा प्रमुख हेतु _____ असतो.
 - a) ज्ञानसंपादन
 - b) ज्ञान कक्षांचे विस्तारीकरण
 - c) तथ्यांचे पृथःकरण करणे व त्यातील संबंध प्रस्थापित करणे
 - d) सर्व a, b, c
- 3) मतावली हे तंत्र माहिती संकलनासाठी _____ संशोधनात वापरतात.
 - a) गुणात्मक
 - b) संख्यात्मक
 - c) कृती
 - d) सर्व a, b, c
- 4) खालीलपैकी _____ संशोधन आराखड्याचा घटक नाही.
 - a) परिकल्पना
 - b) गृहितके
 - c) अभ्यास नमुना
 - d) माहितीचे पृथःकरण
- 5) संशोधनात गृहितकाचा अर्थ _____ असतो.
 - a) अंदाज
 - b) तथ्य
 - c) भाकित
 - d) यापैकी नाही
- 6) संशोधनामध्ये संकल्पना निर्मितीसाठी _____ उपयुक्त असतात.
 - a) परिकल्पना
 - b) कार्यात्मक व्याख्या
 - c) चले
 - d) गृहितके
- 7) संशोधनाची प्रायोगिक पद्धती _____ आहे.
 - a) वैज्ञानिक
 - b) निरीक्षणात्मक
 - c) मूल्यांकन
 - d) व्यक्ती अभ्यास
- 8) संशोधन समस्येचे संभाव्य उत्तर _____ हे आहे.
 - a) गृहितके
 - b) व्याप्ती
 - c) परिकल्पना
 - d) चले
- 9) यादृच्छिकरणाचा मुख्य हेतु _____ गटाची निवड हा आहे.
 - a) प्रातिनिधीक
 - b) संबंधित
 - c) अद्यावत
 - d) आदर्श
- 10) संशोधनाच्या साधनांचा उपयोग _____ यासाठी केला जातो.
 - a) तथ्यांवर प्रक्रिया करणे
 - b) माहितीची कोष्टके तयार करणे
 - c) माहितीचे वर्गीकरण करणे
 - d) तथ्यांचे संकलन करणे
- 11) ज्ञान संपादनाची _____ ही पद्धती नाही.
 - a) कल्पना
 - b) परंपरा
 - c) अनुभव
 - d) तर्क
- 12) सर्वात विश्वसनीय संशोधन साधन _____ हे आहे.
 - a) प्रश्नावली
 - b) मुलाखत
 - c) लिकार्ट मोजपट्टी
 - d) निरीक्षण
- 13) संस्कृती वर्णन हा _____ संशोधनाचा दृष्टिकोन आहे.
 - a) संख्यात्मक
 - b) गुणात्मक
 - c) कृती
 - d) पथदर्शक
- 14) स्तरीय नमुना ही _____ प्रकारची नमुना निवडा आहे.
 - a) संभाव्येतर
 - b) असंभाव्येतर
 - c) सहेतुक
 - d) यापैकी नाही

Seat No.	
-----------------	--

**M.Ed. (Semester – I) (CBCS) Examination, 2017
INTRODUCTION TO RESEARCH METHOD (Paper – IV)**

Day and Date : Thursday, 19-1-2017

Marks : 56

Time : 10.30 a.m. to 1.00 p.m.

2. Answer the following questions (**any one**) : **10**
- 1) What are the criterion for selection of research problem ? Explain the components of research proposal.
 - 2) Explain the concept and characteristics of educational research.
3. Answer the following questions (**any one**) : **10**
- 1) Explain various techniques of sampling ? Explain the characteristics of good sample.
 - 2) Explain the concept and meaning of quantitative research. Explain the types of quantitative research in brief.
4. Answer the following questions in brief (**any four**) : **20**
- 1) Explain the sources of generating knowledge.
 - 2) Explain the types of variables in experimental research.
 - 3) Explain the characteristics of qualitative research.
 - 4) Explain importance of questionnaire tool for collection of data.
 - 5) Explain the importance of operational definitions in research.
5. Answer the following questions in brief (**any four**) : **16**
- 1) Explain phenomenology approach of qualitative research.
 - 2) Explain the importance of review of related researches.
 - 3) Explain the concept of validity and reliability of research tools.
 - 4) Explain the sources of secondary data.
 - 5) Explain the significance of historical research.

मराठी रूपांतर

2. खालील प्रश्नांची उत्तरे लिहा (कोणतेही एक) : 10
- 1) संशोधन समस्या निवडीचे निकष कोणते ? संशोधन आराखड्याचे घटक स्पष्ट करा.
 - 2) शैक्षणिक संशोधनाची संकल्पना व वैशिष्ट्ये स्पष्ट करा.
3. खालील प्रश्नांची उत्तरे लिहा (कोणतेही एक) : 10
- 1) नमूना निवडीची विविध तंत्रे स्पष्ट करा. चांगल्या/आदर्श नमुन्याची वैशिष्ट्ये स्पष्ट करा.
 - 2) संख्यात्मक संशोधनाचा अर्थ व संकल्पना स्पष्ट करा. संख्यात्मक संशोधनाचे प्रकार थोडक्यात स्पष्ट करा.
4. खालील प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा (कोणत्याही चार) : 20
- 1) ज्ञान निर्मितीचे स्रोत स्पष्ट करा.
 - 2) प्रायोगिक संशोधनातील चलाचे प्रकार स्पष्ट करा.
 - 3) गुणात्मक संशोधनाची वैशिष्ट्ये स्पष्ट करा.
 - 4) माहिती संकलनाच्या प्रश्नावली या साधनाचे महत्त्व स्पष्ट करा.
 - 5) संशोधनातील कार्यात्मक व्याख्यांचे महत्त्व स्पष्ट करा.
5. खालील प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा (कोणत्याही चार) : 16
- 1) गुणात्मक संशोधनाचा घटनाशास्त्र हा दृष्टिकोन स्पष्ट करा.
 - 2) संबंधित संशोधनाच्या आढाव्याचे /अभ्यासाचे महत्त्व स्पष्ट करा.
 - 3) संशोधन साधनांची वैधता आणि विश्वासाहता या संकल्पना स्पष्ट करा.
 - 4) दुय्यम माहितीचे स्रोत स्पष्ट करा.
 - 5) ऐतिहासिक संशोधनाचे महत्त्व स्पष्ट करा.
-

Seat No.	
----------	--

**B.P.Ed. (Semester – I) (CBCS) Examination, 2017
PHYSICAL EDUCATION (Paper – I)**

History, Principles and Foundation of Physical Education and Olympic Movements

Day and Date : Monday, 16-1-2017

Max. Marks : 70

Time : 10.30 a.m. to 1.00 p.m.

- Instructions :**
- 1) Q. No. 1 is **compulsory**. It should be solved in **first 15 minutes** in Answer Book on Page No. 3.
 - 2) **All questions are compulsory.**
 - 3) Candidate who intend to write their answer in **Marathi** are advised to read the **English** paper also.

MCQ/Objective Type Questions

Duration : 15 Minutes

Marks : 10

1. Choose the correct alternative :

10

- 1) Young Olympic games is organized by
 - a) Indian Olympic Committee
 - b) International Olympic Committee
 - c) State Sports Committee
 - d) None of these
- 2) Rajiv Gandhi Khel Ratna Award is given by
 - a) President of India
 - b) Vice President of India
 - c) Prime Minister
 - d) Central Sports Minister
- 3) _____ age is depends upon classification of bones.
 - a) Chronological
 - b) Anatomical
 - c) Mental
 - d) None of these
- 4) Physical Education means
 - a) Exercise
 - b) Physical culture and training
 - c) Games and Sports
 - d) Above all
- 5) In childhood, individual behaviour is most influenced by
 - a) Community
 - b) School
 - c) Poor group
 - d) Family
- 6) Laws of exercise is also known as
 - a) Law of frequency
 - b) Law of satisfaction
 - c) Law of use and disuse
 - d) None of these
- 7) Arjun Award is given for
 - a) The Player
 - b) The Coach
 - c) The team Manager
 - d) The Assistant Coach
- 8) The main office of first International Olympic Committee in
 - a) Luzan
 - b) Johansburg
 - c) Delhi
 - d) Australia
- 9) Modern olympic games was started in
 - a) 1896
 - b) 1886
 - c) 1876
 - d) 1866
- 10) The effort of establishing Indian Olympic Association was done by
 - a) Hanuman Vyayam Mandal
 - b) SAI
 - c) Deccan Gymkhana
 - d) Madras Vyayam Mandal

मराठी रूपांतर

१. योग्य पर्याय निवडा :

१०

- १) युवक ऑलीम्पीक खेळाचे आयोजन _____ करतात.
 - अ) भारतीय ऑलीम्पीक समिती
 - ब) आंतरराष्ट्रीय ऑलीम्पीक समिती
 - क) राज्य क्रीडा समिती
 - ड) यापैकी नाही
- २) राजीव गांधी खेलरत्न पुरस्कार _____ च्या हस्ते दिला जातो.
 - अ) राष्ट्रपती
 - ब) उपराष्ट्रपती
 - क) पंतप्रधान
 - ड) केंद्रीय क्रीडा मंत्री
- ३) _____ वय हे हाडाच्या वर्गीकरणावर अवलंबून असते.
 - अ) कालप्रणित
 - ब) शारीरिक
 - क) मानसिक
 - ड) यापैकी नाही
- ४) शारीरिक शिक्षण म्हणजे
 - अ) व्यायाम
 - ब) शरीर संवर्धन व शरीराभ्यास
 - क) खेळ व क्रीडा
 - ड) वरील सर्व
- ५) बाल्यावस्थेत, वैयक्तिक वर्तनात _____ चा प्रभाव पडतो.
 - अ) समाज
 - ब) शाळा
 - क) गरीब गट
 - ड) कुटुंब
- ६) सरावाचा नियम _____ म्हणून ओळखला जातो.
 - अ) वारंवारीतेचा नियम
 - ब) समाधानाचा नियम
 - क) उपयोग अनुपयोगाचा नियम
 - ड) यापैकी नाही
- ७) अर्जुन पुरस्कार _____ साठी दिला जातो.
 - अ) खेळाडू
 - ब) मार्गदर्शक
 - क) संघ व्यवस्थापक
 - ड) सहाय्यक मार्गदर्शक
- ८) प्रथम आंतरराष्ट्रीय ऑलीम्पीक संघटनेचे मुख्य कार्यालय _____ येथे होते.
 - अ) लुझान
 - ब) जोहान्सबर्ग
 - क) दिल्ली
 - ड) ऑस्ट्रेलिया
- ९) आधुनिक ऑलीम्पीक खेळाची सुरुवात _____ मध्ये झाली.
 - अ) १८९६
 - ब) १८८६
 - क) १८७६
 - ड) १८६६
- १०) भारतीय ऑलीम्पीक संघटना स्थापन करण्याचा प्रयत्न _____ यांनी केला.
 - अ) हनुमान व्यायाम मंडळ
 - ब) साई
 - क) डेक्कन जिमखाना
 - ड) मद्रास व्यायाम मंडळ

Seat No.	
-------------	--

B.P.Ed. (Semester – I) (CBCS) Examination, 2017
PHYSICAL EDUCATION (Paper – I)
History, Principles and Foundation of Physical Education and Olympic
Movements

Day and Date : Monday, 16-1-2017

Marks : 60

Time : 10.30 a.m. to 1.00 p.m.

Instructions : 1) **All questions are compulsory.**
2) **Candidate who intend to write their answer in Marathi are**
advised to read the English paper also.

2. Answer the following questions (**any one**) : **15**
- 1) What is leadership ? Explain the types of leader selection method and qualities of leadership.
 - 2) Describe the scope and importance of physical education.
3. Answer the following questions (**any one**) : **15**
- 1) What is meant by growth and development ? Explain the chronological and psychological age.
 - 2) Explain the learning curve.
4. Answer the following questions (**any one**) : **15**
- 1) Describe the Indian Olympic Committee and its role in International Olympic Movement.
 - 2) Explain the aims and objectives of physical education.
5. Answer the following questions in brief (**any three**) : **15**
- 1) Explain the Arjun Award.
 - 2) Describe the difference between male and female.
 - 3) Describe the information of Olympic Flag.
 - 4) Explain the laws of learning.

मराठी रूपांतर

२. खालील प्रश्नांची उत्तरे लिहा (कोणताही एक) : १५
- १) नेतृत्व म्हणजे काय ? नेता निवडण्याची पद्धती व नेतृत्व गुण स्पष्ट करा.
 - २) शारीरिक शिक्षणाची व्याप्ती व महत्व विशद करा.
३. खालील प्रश्नांची उत्तरे लिहा (कोणताही एक) : १५
- १) वाढ व विकास म्हणजे काय ? कालप्रणित वय व मानसिक वय स्पष्ट करा.
 - २) अध्ययन वक्र स्पष्ट करा.
४. खालील प्रश्नांची उत्तरे लिहा (कोणताही एक) : १५
- १) भारतीय ऑलीम्पिक समिती स्पष्ट करून त्याचे आंतरराष्ट्रीय ऑलीम्पिक हालचालीतील भूमिका सांगा.
 - २) शारीरिक शिक्षणाची ध्येय व उद्दीष्टे स्पष्ट करा.
५. खालील प्रश्नांची उत्तरे थोडक्यात लिहा (कोणतेही तीन) : १५
- १) अर्जुन पुरस्कार स्पष्ट करा.
 - २) पुरुष स्त्री सांगाड्यातील फरक वर्णन करा.
 - ३) ऑलीम्पिक ध्वजाचे वर्णन करा.
 - ४) अध्ययन नियम स्पष्ट करा.
-

Seat No.	
----------	--

B.P.Ed. (Semester – I) (CBCS) Examination, 2017
PHYSICAL EDUCATION (Paper – II)
Anatomy, Physiology, Sports Medicine, Physiotherapy and Rehabilitation

Day and Date : Tuesday, 17-01-2017
Time : 10.30 a.m. to 1.00 p.m.

Max. Marks : 70

- Instructions :**
- 1) **All questions are compulsory.**
 - 2) *The candidates should read original questions in English.*
 - 3) **Q. No. 1 is compulsory. It should be solved in first 15 minutes in Answer Book Page No. 3. Each question carries one mark.**

MCQ/Objective Type Questions

Duration : 15 Minutes

Marks : 10

1. Choose correct alternatives.

(10×1=10)

- 1) Petrissage technique of massage involve
 - a) Pounding of the skin
 - b) Pinching of the skin
 - c) Kneading of the skin
 - d) Stroking of the skin
- 2) Green stick fracture occurs due to
 - a) Lack of strength
 - b) Forceful muscular contraction
 - c) Non-ossification of bone
 - d) Old age
- 3) In case of sprain the immediate treatment recommended is
 - a) hydrotherapy
 - b) cryotherapy
 - c) heat therapy
 - d) none of the above
- 4) Cryotherapy refers to
 - a) ultra sound
 - b) cold therapy
 - c) TENS
 - d) EMS
- 5) "Cryotherapy" is the first aid treatment given for
 - a) bleeding wound
 - b) sprain
 - c) dislocation
 - d) all the above
- 6) Sports injuries can be minimized by
 - a) massage
 - b) sauna bath
 - c) steam bath
 - d) none of the above
- 7) Knee cartilage injuries are commonly associated with
 - a) swimming
 - b) rowing
 - c) boxing
 - d) foot ball
- 8) Rehabilitation of sports injuries is done using
 - a) Hydrotherapy
 - b) Corrective exercise
 - c) Cryotherapy
 - d) None of the above

P.T.O.

- 9) Immediate symptom of sprained ankle is
 a) bleeding b) oedema
 c) dislocation d) all the above
- 10) _____ does not belong to the category of dope.
 a) Ergogenic aids b) Caffeine c) Nicotine d) All the above

मराठी रूपांतर

१. योग्य पर्याय निवडा.

१०

- १) प्रेशरदाब मसाज तंत्रामध्ये _____ पद्धतीने मसाज केले जाते.
 अ) कुटणे ब) पिरगळणे क) मळणे ड) मार देणे
- २) ग्रीन स्टिक फॅक्चर (Green stick fracture) _____ मुळे होतो.
 अ) कमी ताकदीमुळे (ताकद अभावामुळे) ब) दाबयुक्त स्नायुंच्या आकुंचनामुळे
 क) लवचिक हाडामुळे ड) जास्त वय झाल्यामुळे
- ३) 'स्प्रेन' दुखापतीवर ताबडतोब _____ ही उपचार पद्धती केली जाते.
 अ) जलउपचार पद्धती ब) गारवा
 क) उष्णोतोपचार ड) वरीलपैकी नाही
- ४) क्रायोथेरपी तंत्राला _____ असे ही संबोधतात.
 अ) अल्ट्रासाउंड ब) कोल्ड थेरपी (गारवा)
 क) टेन्स (TENS) ड) EMS
- ५) क्रायोथेरपी ही प्रथमोपचार पद्धती _____ साठी उपयोगात आणली जाते.
 अ) जखमेतुन रक्तप्रवाह होत असताना ब) स्प्रेन
 क) सांधा निखळल्यावर ड) वरील सर्व झाल्यावर
- ६) खेळातील दुखापती _____ उपचार पद्धती करून कमी केल्या जातात.
 अ) मसाज ब) सोना बाथ
 क) स्टिम बाथ ड) वरीलपैकी नाही
- ७) _____ खेळातील जास्त सहभागामुळे गुडघ्याच्या स्नायुंच्या दुखापती सर्वसामान्य आढळतात.
 अ) पोहणे ब) रोईंग (Rowing) क) बॉक्सींग ड) फुटबॉल
- ८) खेळातील दुखापतीचे पूर्ववसन् _____ उपचार पद्धती वापरून केले जाते.
 अ) जलउपचार पद्धती ब) योग्य व्यायाम
 क) क्रायोथेरपी ड) वरीलपैकी एकही नाही
- ९) दुखावलेल्या घोट्याची तात्काळ लक्षणे _____ दिसून येतात.
 अ) रक्तस्राव ब) ओडिमा क) सांधा निखळणे ड) वरील सर्व
- १०) डोपींगच्या वर्गीकरणात _____ घटक येत नाही.
 अ) अरगोजेनिक एडस् ब) केफेन क) तंबाखु ड) वरील सर्व

Seat No.	
-------------	--

B.P.Ed. (Semester – I) (CBCS) Examination, 2017
PHYSICAL EDUCATION (Paper – II)
Anatomy, Physiology, Sports Medicine, Physiotherapy and Rehabilitation

Day and Date : Tuesday, 17-01-2017
Time : 10.30 a.m. to 1.00 p.m.

Marks : 60

Instructions : 1) **All questions are compulsory.**

2) *The candidates should read original questions in **English**.*

2. Answer the following question (**any one**) : **15**
- 1) Explain effect of exercise on muscular system.
 - 2) Explain meaning and concept of sports medicine.
3. Answer the following question (**any one**) : **15**
- 1) Give list of common injuries and explain in detail management of injuries.
 - 2) Write meaning of first aid and explain general principles of first aid.
4. Answer the following question (**any one**) : **15**
- 1) Explain in detail hydrotherapy.
 - 2) Write meaning of massage and explain classification of massage.
5. Answer the following question in brief (**any three**) : **15**
- 1) Write meaning and principles of rehabilitation in sports.
 - 2) Write need and importance of anatomy and physiology.
 - 3) Write about guiding principles of physiotherapy.
 - 4) Define anatomy and physiology.

मराठी रूपांतर

२. खालील प्रश्नांची उत्तरे लिहा (कोणतेही एक) : १५
- १) व्यायामाचा स्नायु संस्थेवर होणारा परिणाम स्पष्ट करा.
 - २) क्रीडा वैद्यक शास्त्राची अर्थ आणि व्याप्ती स्पष्ट करा.
३. खालील प्रश्नांची उत्तरे लिहा (कोणतेही एक) : १५
- १) सामान्य दुखापतीची यादी करार दुखापतीचे व्यवस्थापन कसे करायाचे ते स्पष्ट करा.
 - २) प्रथमोपचाराचा अर्थ लिहा. प्रथमोपचाराची सामान्य तत्वे स्पष्ट करा.
४. खालील प्रश्नांची उत्तरे लिहा (कोणतेही एक) : १५
- १) जलउपचार पद्धतीचे सविस्तर स्पष्टीकरण करा.
 - २) मसाजचा अर्थ लिहा. मसाजचे वर्गीकरण स्पष्ट करा.
५. खालील प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा (कोणतेही तिन) : १५
- १) पूर्नवसनाचा अर्थ आणि तत्वे लिहा.
 - २) शरीरशास्त्र आणि शरीर रचनाशास्त्राची गरज आणि महत्व लिहा.
 - ३) भौतिक उपचार पद्धतीचे मार्गदर्शक तत्वे लिहा.
 - ४) शरीरशास्त्र आणि शरीररचनाशास्त्र म्हणजे काय ते लिहा.
-

Seat No.	
----------	--

**B.P.Ed. (Semester – I) (CBCS) Examination, 2017
PHYSICAL EDUCATION (Paper – III)
Health Education and Environmental Studies**

Day and Date : Wednesday, 18-1-2017
Time : 10.30 a.m. to 1.00 p.m.

Max. Marks : 70

- N. B. :** i) **All questions are compulsory.**
ii) **The candidates should read the original question in English.**
iii) **Q. No. 1 is compulsory. It should be solved in first 15 minutes in Answer Book Page No. 3. Each question carries one mark.**

MCQ/Objective Type Questions

Duration : 15 Minutes

Marks : 10

1. Choose the correct alternative :

10

- i) 'AIDS day' is celebrated on _____ day.
a) 1 November b) 1 December c) 1 January d) 1 February
- ii) The water resource is _____
a) Plants b) Animals c) River d) None of these
- iii) The causing natural and human aspects of pollution is called _____
a) Global warming b) Pollutant
c) Aspect of pollution d) None of the above
- iv) The type of pollution is _____
a) Air pollution b) Water pollution
c) Thermal pollution d) Above all
- v) The aspect of balanced diet is _____
a) First aid b) Health record c) Protein d) Malnutrition
- vi) 'World Health Day' is celebrated on _____ days.
a) 17 May b) 7 June c) 7 April d) 7 December
- vii) Night blindness disease causes due to the lack of Vitamin _____
a) D b) B c) K d) A
- viii) 'Anti Smoking Day' is celebrated on _____
a) 1 January b) 1 December c) 1 May d) 1 November
- ix) WHO means _____
a) Water Health Organization b) World Health Organization
c) World House Organization d) None of these
- x) World Health Organization was established in _____
a) 1950 b) 1990 c) 1974 d) 2010

मराठी रूपांतर

1. योग्य पर्याय निवडा :

10

- i) 'एड्स दिन' _____ या दिवशी साजरा केला जातो.
 अ) 1 नोव्हेंबर ब) 1 डिसेंबर क) 1 जानेवारी ड) 1 फेब्रुवारी
- ii) पाण्याचा स्रोत _____ हा आहे.
 अ) वनस्पती ब) प्राणी क) नदी ड) यापैकी नाही
- iii) प्रदूषणास कारणीभूत ठरणाऱ्या नैसर्गिक अथवा मानवनिर्मित घटकांना _____ असे म्हणतात.
 अ) जागतिक तापमान वाढ ब) प्रदूषके
 क) प्रदूषकाचे घटक ड) यापैकी नाही
- iv) प्रदूषणाचा _____ हा प्रकार आहे.
 अ) हवा प्रदूषण ब) पाणी प्रदूषण
 क) औष्णिक प्रदूषण ड) वरील सर्व
- v) समतोल आहाराचा _____ हा घटक आहे.
 अ) प्रथमोपचार ब) आरोग्यनोंदी
 क) प्रथिने ड) कुपोषण
- vi) 'जागतिक आरोग्य दिन' _____ रोजी साजरा केला जातो.
 अ) 17 मे ब) 7 जून क) 7 एप्रिल ड) 7 डिसेंबर
- vii) रात आंधळेपणा हा रोग _____ जीवनसत्वाच्या अभावामुळे होतो.
 अ) डी ब) बी क) के ड) ए
- viii) 'धूम्रपान विरोधी दिन' _____ रोजी साजरा केला जातो.
 अ) 1 जानेवारी ब) 1 डिसेंबर क) 1 मे ड) 1 नोव्हेंबर
- ix) WHO म्हणजे _____
 अ) वॉटर हेल्थ ऑर्गनायझेशन ब) वर्ल्ड हेल्थ ऑर्गनायझेशन
 क) वर्ल्ड हाऊस ऑर्गनायझेशन ड) यापैकी नाही
- x) जागतिक आरोग्य संघटनेची स्थापना _____ साली झाली.
 अ) 1950 ब) 1990 क) 1974 ड) 2010

Seat No.	
-------------	--

**B.P.Ed. (Semester – I) (CBCS) Examination, 2017
PHYSICAL EDUCATION (Paper – III)
Health Education and Environmental Studies**

Day and Date : Wednesday, 18-1-2017
Time : 10.30 a.m. to 1.00 p.m.

Marks : 60

N. B. : i) **All questions are compulsory.**
ii) **The candidates should read the original question in English.**

2. Answer the following questions (**any one**): **15**
- i) 'Obesity is a health problem in India'. Discuss to the above statement.
 - ii) State the definition of Health Supervision and Health Instruction.
3. Answer the following questions (**any one**): **15**
- i) State the physical factors of personal hygiene and explain how will you maintain the care of it.
 - ii) Define health education and explain the aims and objectives of health education.
4. Answer the following questions (**any one**): **15**
- i) What is water pollution ? Explain the effects of water pollution.
 - ii) State the effects of soil pollution. How will control the soil pollution, explain it.
5. Answer the following questions in brief. (**any three**) **15**
- i) What is health service ?
 - ii) Components of food.
 - iii) Role of pollution control board.
 - iv) Indigestion of food.

मराठी रूपांतर

2. खालील प्रश्नांचे उत्तर लिहा (कोणतेही एक) : **15**
- 'स्थूलपणा ही भारतातील एक आरोग्य समस्या आहे'. वरील विधानाशी चर्चा करा.
 - आरोग्य पर्यवेक्षणाची व आरोग्य सूचना यांची व्याख्या सांगा.
3. खालील प्रश्नांचे उत्तर लिहा (कोणतेही एक) : **15**
- वैयक्तिक आरोग्याचे शारीरिक घटक सांगून त्यांची काळजी तुम्ही कशी राखाल ते स्पष्ट करा.
 - आरोग्य शिक्षणाची व्याख्या सांगा. आरोग्य शिक्षणाची ध्येये आणि उद्दिष्ट्ये स्पष्ट करा.
4. खालील प्रश्नांचे उत्तर लिहा (कोणतेही एक) : **15**
- जल प्रदूषण म्हणजे काय सांगून जल प्रदूषणाचे परिणाम स्पष्ट करा.
 - भूमी प्रदूषणाचे परिणाम सांगा. भूमी प्रदूषण नियंत्रण कसे कराल ते स्पष्ट करा ?
5. खालील प्रश्नांचे थोडक्यात उत्तर लिहा (कोणतेही तीन) : **15**
- आरोग्य सेवा म्हणजे काय ?
 - अन्नाचे घटक.
 - प्रदूषण नियंत्रण मंडळाची भूमिका.
 - अन्नाचे अपचन.
-

SLR-CBI – 4

Seat No.	
----------	--

B.P.Ed. (Semester – I) (CBCS) Examination, 2017
PHYSICAL EDUCATION (Paper – IV)
Marathi Methodology

Day and Date : Thursday, 19-1-2017
Time : 10.30 a.m. to 1.00 p.m.

Max. Marks : 70

- सूचना :** १) प्रश्न क्र. १ पहिल्या पंधरा मिनिटांमध्ये जमा करून घेण्यात येईल.
२) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक.

MCQ/Objective Type Questions

Duration : 15 Minutes

Marks : 10

१. योग्य पर्याय निवडा.

१०

१) अध्यापन हे एक _____ आहे.

अ) कला

ब) शास्त्र

क) कला व शास्त्र

ड) माहिती देणारे शास्त्र

२) अध्यापन ही एक वैज्ञानिक प्रक्रिया असून तिचे _____ हे दोन प्रमुख घटक आहेत.

अ) आशय व माहिती

ब) आशय व संप्रेषण

क) आशय व ज्ञान

ड) यापैकी नाही

३) शिक्षकाच्या वर्तनासंदर्भात _____ या तंत्रविज्ञानाचा वापर केला जातो.

अ) माध्यम

ब) अध्यापन

क) वर्तनवादी

ड) यापैकी नाही

४) आरेखित साहित्य हे _____ प्रकारचे अनुदेशन साहित्य आहे.

अ) श्राव्य

ब) दृक

क) दृक-श्राव्य

ड) नविन माध्यम

५) अभिक्रमित अध्ययन ही संज्ञा कांही वेळा _____ पद्धतीला समानार्थी शब्द वापरला जातो.

अ) स्वयं अध्ययन

ब) अध्ययन

क) अध्यापन

ड) यापैकी नाही

P.T.O.

- ६) प्रणालीमध्ये विशिष्ट रितीने कार्य करणाऱ्या घटकांचे पद्धतशीरपणे _____ केलेले असते.
अ) गट
ब) मापन
क) मुल्यमापन
ड) संघटन
- ७) शिक्षण म्हणजे _____ मध्ये घडून येणारा बदल होय.
अ) वर्तनात
ब) चारित्र्यात
क) समाजात
ड) स्वभावात
- ८) _____ हा शिक्षणाचा आधार आहे.
अ) विज्ञान
ब) तत्वज्ञान
क) भूगोल
ड) समाजशास्त्र
- ९) ज्ञाताकडून अज्ञाताकडे हे _____ पद्धतीचे सुत्र मानले जाते.
अ) उद्गामी
ब) अवगामी
क) परिसंवाद
ड) यापैकी नाही
- १०) _____ ही शिक्षण केंद्रित पद्धती आहे.
अ) नाट्यीकरण
ब) व्याख्यान
क) कथन
ड) परिसंवाद
-

Seat No.	
-------------	--

B.P.Ed. (Semester – I) (CBCS) Examination, 2017
PHYSICAL EDUCATION (Paper – IV)
Marathi Methodology

Day and Date : Thursday, 19-1-2017
Time : 10.30 a.m. to 1.00 p.m.

Marks : 60

२. खालील प्रश्नांची उत्तरे लिहा (कोणताही एक) : १५
- १) महाराष्ट्रातील माध्यमिक शाळातील नियुक्त अभ्यासक्रमाची उद्दिष्ट्ये स्पष्ट करा.
- २) वाचनाचे प्रकार सांगून मुक वाचन व प्रगट वाचन विषयी माहिती स्पष्ट करा.
३. खालील प्रश्नांची उत्तरे लिहा (कोणताही एक) : १५
- १) भाषा शिक्षकाची कर्तव्ये व गुण स्पष्ट करा.
- २) मराठी अध्यापनाच्या विविध पद्धती सांगून कथाकथन व व्याख्यान पद्धती स्पष्ट करा.
४. खालील प्रश्नांची उत्तरे लिहा (कोणताही एक) : १५
- १) मराठी अध्यापनाचे स्थान व महत्व स्पष्ट करा.
- २) अध्यापन प्रयुक्त्या स्पष्ट करा.
५. खालील प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा (कोणतेही तीन) : १५
- १) अध्यापनाची तंत्रे स्पष्ट करा.
- २) अध्यापक संघटना स्पष्ट करा.
- ३) अध्यापनाचे मुल्यमापन स्पष्ट करा.
- ४) मराठी विषयाचा अन्य विषयाशी संबंध स्पष्ट करा.
-

SLR-CBI – 5

Seat No.	
----------	--

B.P.Ed. (Semester – I) (CBCS) Examination, 2017
PHYSICAL EDUCATION (Paper – IV)
Hindi Methodology

Day and Date : Thursday, 19-1-2017
Time : 10.30 a.m. to 1.00 p.m.

Max. Marks : 70

सूचना : १) सभी सवाल लिखना अनिवार्य है।

२) सवाल क्र. १ अनिवार्य है। उसे पहले पंद्रह मिनट में पृष्ठ क्रमांक ३ में लिखिए।

MCQ/Objective Type Questions

Duration : 15 Minutes

Marks : 10

१. उचित पर्याय चुनिए।

१०

१) त्रिभाषा सूत्र की संकल्पना _____ ने सामने रखी है।

- अ) माध्यमिक शिक्षा आयोग ब) कोठारी आयोग
क) महात्मा गांधी ड) डॉ. वेस्ट

२) प्रकल्प पद्धती का जनक _____ को माना जाता है।

- अ) प्लेटो ब) कॅलसॅट्रीक क) अरस्तु ड) रूसो

३) निम्नलिखित शब्दों में से _____ शब्द हिंदी में शुद्ध रूप से दर्शाया जाता है।

- अ) मझबूर ब) मझबूर क) मजबूर ड) मजबुर

४) हिन्दी काव्य में हास्यास्पद के प्रवर्तक _____ को माना जाता है।

- अ) राजकुमार वर्मा ब) जयशंकर प्रसाद
क) सुमित्रानंदन ड) हरिवंशराय बच्चन

५) समाजशास्त्र के दृष्टी से भाषा _____ का आधार है।

- अ) देखने ब) सामाजिक संघटन
क) समझने ड) चर्चा

६) दैनिक पाठ नियोजन _____ कार्य के सफलता की कुंजी है।

- अ) मूल्यांकन ब) नेतृत्व क) अध्यापन ड) व्यवस्थापन

P.T.O.

- ७) भाषा _____ का सर्वोत्तम साधन है।
अ) आचार
क) विनियम
ब) विचार
ड) विचार-विनियम
- ८) पाठ की _____ बताकर पाठ का समारोप किया जा सकता है।
अ) मध्यवर्ती कल्पना
क) संबोध
ब) मुहावरे
ड) तपशील
- ९) डॉ. वेस्ट विधि में _____ को अधिक महत्व दिया जाता है।
अ) लेखन
क) अभिनय
ब) वाचन
ड) संभाषण
- १०) बालक के भावात्मक विकास में _____ का महत्व अत्यधिक होता है।
अ) संस्कृत भाषा
क) मातृभाषा
ब) राष्ट्रभाषा
ड) इनमें से नहीं
-

Seat No.	
-------------	--

B.P.Ed. (Semester – I) (CBCS) Examination, 2017
PHYSICAL EDUCATION (Paper – IV)
Hindi Methodology

Day and Date : Thursday, 19-1-2017

Marks : 60

Time : 10.30 a.m. to 1.00 p.m.

२. नीचे दिए गए सवालों के जवाब लिखिए (कौनसा भी एक) : १५
- १) गद्य अध्यापन विस्तृत में लिखिए।
- २) माध्यमिक पाठशाला में हिन्दी का स्थान और महत्व स्पष्ट कीजिए।
३. नीचे दिए गए सवालों के जवाब लिखिए (कौनसा भी एक) : १५
- १) भाषा शिक्षा की प्रणालियों की यादी देकर प्रत्यक्ष प्रणाली और डॉ. वेस्ट विधि स्पष्ट कीजिए।
- २) हिन्दी शिक्षा के विविध उद्देश स्पष्ट कीजिए।
४. नीचे दिए गए सवालों के जवाब लिखिए (कौनसा भी एक) : १५
- १) हिन्दी अध्यापक की पात्रता और गुणों की चर्चा कीजिए।
- २) हिन्दी अध्यापन साधनों की सूत्री देकर कौनसे भी तीन साधनों की उपयुक्तता स्पष्ट कीजिए।
५. नीचे दिए गए सवालों के जवाब लिखिए (कौनसा भी तीन) : १५
- १) व्याकरण का अध्यापन स्पष्ट कीजिए।
- २) मौन वाचन स्पष्ट कीजिए।
- ३) घटक कसौठी स्पष्ट कीजिए।
- ४) हिन्दी शिक्षक संघटना का योगदान स्पष्ट कीजिए।
-

SLR-CBI – 6

Seat No.	
----------	--

B.P.Ed.(Semester – I) (CBCS) Examination, 2017

PHYSICAL EDUCATION

Paper – IV : Methods of Teaching School Subject – English Method

Day and Date : Thursday, 19-1-2017

Max. Marks : 70

Time : 10.30 a.m. to 1.00 p.m.

Instructions : 1) **All questions are compulsory.**

2) **Q. No. 1 is compulsory. It should be solved in first 15 minutes in Answer Book on Page No. 3.**

MCQ/Objective Type Questions

Duration : 15 minutes

Marks : 10

1. Choose correct alternative :

10

1) English is the second language in _____

- a) Canada b) Australia
c) India d) South Africa

2) Inductive grammar is taught in _____

- a) Translation method b) Grammar method
c) Direct method d) Dr. West's new method

3) Causal and focussed are the two types of _____

- a) Listening b) Speaking
c) Reading d) Writing

4) Drilling helps the student _____

- a) To improve pronunciation
b) To lay proper stress on syllables
c) To grasp the basic structure of the sentence
d) Above all

P.T.O.

- 5) Symbol, sound and sense are the element of _____
- a) Listening b) Speaking
c) Reading d) Writing
- 6) The first exercise in writing is _____
- a) Copying b) Transcription
c) Both a) and b) d) Dictation
- 7) The 'Three Language Formula' proposed by _____
- a) Central Advisory Board of Education
b) State Advisory Board of Education
c) Indian Education Commission
d) National Education Policy
- 8) The film strip are the example of _____
- a) Audio aids b) Visual aids
c) Audio visual aids d) Above all
- 9) The basic qualification for the English teacher at secondary level is _____
- a) M.A. B.Ed. b) H.Sc.
c) B.A. B.Ed. d) D.T.Ed.
- 10) The variable of lesson planning is _____
- a) Skill b) Objectives
c) Evaluation d) Above all
- _____

Seat No.	
-------------	--

**B.P.Ed. (Semester – I) (CBCS) Examination, 2017
PHYSICAL EDUCATION**

Paper – IV : Methods of Teaching School Subject – English Method

Day and Date : Thursday, 19-1-2017

Marks : 60

Time : 10.30 a.m. to 1.00 p.m.

Instructions: All questions are compulsory.

2. Answer the following question (**any one**) : **15**
- 1) Qualification and qualities of a English teacher. Discuss.
 - 2) What are the visual aids ? Explain audio visual aids in teaching and learning process.
3. Answer the following question (**any one**) : **15**
- 1) Explain the classroom objective of teaching English with their specification.
 - 2) State Dr. West's method of teaching English and explain merit and demerits.
4. Answer the following question (**any one**) : **15**
- 1) What are the aims and objective in teaching English ?
 - 2) Explain principles of Language Study.
5. Answer the following question in brief (**any 3**) : **15**
- 1) Diagnostic testing.
 - 2) Write concept and construction of unit test.
 - 3) What are reading and give types of reading ?
 - 4) Professional growth of English teacher.
-

Seat No.	
----------	--

B.P.Ed. (Sem. – I) (CBCS) Examination, 2017
PHYSICAL EDUCATION
Paper – IV : History Method

Day and Date : Thursday, 19-1-2017
Time : 10.30 a.m. to 1.00 p.m.

Max. Marks : 70

- Instructions :** I) Q. No. 1 is **compulsory**. It should be solved in **first 15 minutes** in Answer Book Page No. 3.
II) **All questions are compulsory.**
III) The candidate should read original question in **English**.

MCQ/Objective Type Questions

Duration : 15 Minutes

Marks : 10

1. Choose the correct alternative : **10**

- I) The father of history is called to
a) Herodotus b) Happold c) Carlyle d) Burk Harat
- II) History includes _____ group.
a) Physics b) Social Science
c) Psychology d) None of these
- III) History records _____ events.
a) Present b) Past c) Future d) Above all
- IV) The major type of history are
a) Two b) Three c) Four d) Five
- V) Student visits historical places, is the specification of _____ objective.
a) Understanding b) Skill c) Interest d) Attitude
- VI) While teaching history subject with story method _____ is important.
a) Sequence of event b) Sound and Language
c) Acting d) Above all
- VII) The father of project method is
a) John Dewey b) Kilpatric c) Stevenson d) Plato
- VIII) Historical source includes
a) Temples b) Toys c) Coins d) Above all
- IX) Learning experiences are _____ types.
a) Direct-indirect b) Verbal-non-verbal
c) a) and b) d) None of these
- X) Museum includes
a) Coins b) Pictures c) Weapons d) Above all

P.T.O.

मराठी रूपांतर

१. योग्य पर्याय निवडा :

१०

- I) इतिहासाचा जनक _____ यास म्हटले जाते.
 अ) हेरॉडॉटस ब) हेप्पोल्ड क) कार्लाइल ड) बर्क हारट
- II) इतिहासाचा समावेश _____ गटात होतो.
 अ) भौतिकशास्त्र ब) सामाजिकशास्त्र
 क) मानसशास्त्र ड) यापैकी नाही
- III) इतिहासात _____ घटनांची नोंद होते.
 अ) वर्तमान कालीन ब) भूतकालीन क) भविष्यकालीन ड) वरील सर्व
- IV) इतिहासाचे मुख्य प्रकार _____ आहेत.
 अ) दोन ब) तीन क) चार ड) पाच
- V) विद्यार्थी ऐतिहासिक स्थळांना भेटी देतो हे _____ या उद्दिष्टाचे स्पष्टीकरण आहे.
 अ) आकलन ब) कौशल्य क) अभिरुचि ड) अभिवृत्ती
- VI) इतिहास विषय गोष्ट पद्धतिने शिकवताना _____ घटकाला महत्व द्यावे.
 अ) घटनांचा क्रम ब) आवाज आणि भाषा
 क) अभिनय ड) वरील सर्व
- VII) प्रकल्प पद्धतिचा जनक _____ यास म्हटले जाते.
 अ) जॉन ड्युई ब) किलपॅट्रीक क) स्टीव्हन्सन ड) प्लेटो
- VIII) ऐतिहासिक आधारात _____ याचा समावेश होतो.
 अ) मंदिरे ब) खेळणी क) नाणी ड) वरील सर्व
- IX) अध्ययन अनुभव _____ प्रकारचे असतात.
 अ) प्रत्यक्ष-अप्रत्यक्ष ब) शाब्दीक-अशाब्दीक
 क) अ) व ब) ड) यापैकी नाही
- X) वस्तुसंग्रहालयात _____ चा समावेश होतो.
 अ) नाणी ब) चित्रे क) हत्यारे ड) वरील सर्व

Seat No.	
-------------	--

B.P.Ed. (Sem. – I) (CBCS) Examination, 2017
PHYSICAL EDUCATION
Paper – IV : History Method

Day and Date : Thursday, 19-1-2017
Time : 10.30 a.m. to 1.00 p.m.

Marks : 60

Instructions: I) **All questions are compulsory.**
II) **The candidate should read original question in English.**

2. Answer the following questions (**any one**) : **15**
- I) Explain the importance of history in school curriculum.
 - II) Describe the various method of teaching history and explain how will you use the Narration method effectively in teaching history.
3. Answer the following questions (**any one**) : **15**
- I) What are the qualities and qualification of history teacher ?
 - II) Explain the need and importance of teaching aids in the history curriculum.
4. Answer the following questions (**any one**) : **15**
- I) What is history teachers organization ? Explain its contribution to professional competencies.
 - II) Illustrate the maxims of teaching history.
5. Answer the following questions in brief (**any three**) : **15**
- I) Objectives teaching history.
 - II) Achievements test.
 - III) Need and importance of history room.
 - IV) Importance of museum.

मराठी रूपांतर

२. खालील प्रश्नांची उत्तरे लिहा (कोणताही एक) : १५
- I) शालेय अभ्यासक्रमातील इतिहास विषयाचे महत्व स्पष्ट करा.
 - II) इतिहास अध्यापनाच्या विविध पद्धति सांगून कथन ही पद्धति इतिहास अध्यापनात प्रभावीपण कशी वापराल ?
३. खालील प्रश्नांची उत्तरे लिहा (कोणताही एक) : १५
- I) इतिहास शिक्षकाची गुणवैशिष्ट्ये व अर्हता स्पष्ट करा.
 - II) इतिहास अभ्यासक्रमामध्ये शैक्षणिक साहित्याची गरज आणि महत्व स्पष्ट करा.
४. खालील प्रश्नांची उत्तरे लिहा (कोणताही एक) : १५
- I) इतिहास शिक्षक संघटना म्हणजे काय ? इतिहास शिक्षक संघटनाचे व्यावसायिक क्षमतेसाठीचे योगदान स्पष्ट करा.
 - II) इतिहास अध्यापनाची सूत्रे सोदाहरण स्पष्ट करा.
५. खालील प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा (कोणतेही तीन) : १५
- I) इतिहास अध्यापनाची उद्दिष्टे.
 - II) संपादन चाचणी.
 - III) इतिहास खोली-गरज व महत्व.
 - IV) संग्रहालयाचे महत्व.
-

Seat No.	
----------	--

B.P.Ed. (Semester – I) (CBCS) Examination, 2017
PHYSICAL EDUCATION (Paper – IV)
Methods of Teaching School Subject :
Geography Methodology

Day and Date : Thursday, 19-1-2017

Total Marks : 70

Time : 10.30 a.m. to 1.00 p.m.

- N.B. :** 1) Q. No. 1 is **compulsory**. It should be solved in **first 15 minutes** in Answer Book on Page No. 3.
2) **All questions are compulsory.**
3) The candidates should read the original question in **English**.

MCQ/Objective Type Questions

Duration : 15 Minutes

Marks : 10

1. Choose the correct answer : **10**
- i) An important tool made for school students to study is called
a) Book b) Textbook c) Outlines d) None of these
 - ii) The centre in geography study is
a) Nature b) Human being c) Environment d) Animal
 - iii) A type of teaching method _____ is based on 'learning by doing' principle.
a) Lecture b) Story c) Journey d) Project
 - iv) In every map _____ direction is showed by arrow.
a) East b) West c) South d) North
 - v) 'Pupil read a perfect map' this explanation is _____ objectives of geography teaching.
a) Skill b) Knowledge c) Application d) Understanding
 - vi) Main types of geography grammar are
a) two b) three c) four d) five
 - vii) Curriculum means to achieve _____ by using all types experiences in school.
a) Knowledge b) Educational aims
c) Student interaction d) Relation with community
 - viii) The evaluation technique firstly originated in _____ country.
a) America b) Australia c) Europe d) Canada

- ix) The following _____ examination system is useful for evaluating students skill.
 a) Written b) Oral
 c) Practical d) None of the above
- x) There are _____ regional divisions of India.
 a) five b) four c) three d) two

मराठी रूपांतर

1. योग्य पर्याय निवडा :

10

- i) शाळेतील मुलांना अभ्यासासाठी तयार केलेले _____ हे महत्वाचे साधन आहे.
 अ) पुस्तक ब) पाठ्यपुस्तक क) आराखडे ड) यापैकी नाही
- ii) भूगोल अभ्यास केंद्रस्थानी _____ आहे.
 अ) निसर्ग ब) मानव क) पर्यावरण ड) प्राणी
- iii) 'कृतिद्वारा शिक्षण' या तत्वावर _____ हि अध्यापन पद्धती आधारित आहे.
 अ) व्याख्यान ब) गोष्ट क) प्रवास ड) प्रकल्प
- iv) कोणत्याही प्रकारच्या नकाशात _____ हि दिशा बाणाने दाखविलेली असते.
 अ) पूर्व ब) पश्चिम क) दक्षिण ड) उत्तर
- v) 'विद्यार्थी नकाशाचे अचूक वाचन करतो' हे स्पष्टीकरण भूगोल अध्यापनाच्या _____ उद्दिष्टाचे आहे.
 अ) कौशल्य ब) ज्ञान क) उपयोजन ड) आकलन
- vi) भूगोल व्याकरणाचे मुख्य _____ प्रकार पडतात.
 अ) दोन ब) तीन क) चार ड) पाच
- vii) अभ्यासक्रम म्हणजे _____ साध्य करण्यासाठी शाळेत उपयोगात आणलेले सर्व प्रकारचे अनुभव होय.
 अ) ज्ञान ब) शैक्षणिक ध्येय
 क) विद्यार्थी आंतरक्रिया ड) समाजाशी सह संबंध
- viii) मूल्यमापन तंत्राचा उदय _____ येथे झाला.
 अ) अमेरिका ब) आस्ट्रेलिया क) युरोप ड) कॅनडा
- ix) विद्यार्थ्यांच्या कौशल्याचे मूल्यमापन करण्यासाठी खालीलपैकी _____ परीक्षा पद्धती उपयुक्त ठरते.
 अ) लेखी ब) तोंडी क) प्रात्यक्षिक ड) यापैकी नाही
- x) भारतात _____ प्रादेशिक विभाग पडतात.
 अ) पाच ब) चार क) तीन ड) दोन

Seat No.	
-------------	--

B.P.Ed. (Semester – I) (CBCS) Examination, 2017
PHYSICAL EDUCATION (Paper – IV)
Methods of Teaching School Subject :
Geography Methodology

Day and Date : Thursday, 19-1-2017

Marks : 60

Time : 10.30 a.m. to 1.00 p.m.

Instructions: i) **All questions are compulsory.**

ii) *The candidates should read the original question in **English**.*

2. Answer the following questions (**any one**): **15**
- i) Explain the importance and utilization of Geography room.
 - ii) Explain the geography club and geography fair.
3. Answer the following questions (**any one**): **15**
- i) Give the minimum educational qualification of geography teacher. Explain in detail the qualities of geography teacher.
 - ii) What is meant by objective question ? Explain the merits and demerits of objective question with example.
4. Answer the following questions (**any one**): **15**
- i) Explain the different types of test.
 - ii) What are the different methods of teaching geography ? Explain the project method.
5. Answer the following questions in brief (**any three**): **15**
- i) State the use of Globe.
 - ii) Explain the concept and need of association of geography teachers.
 - iii) Explain the importance of maps in teaching of geography.
 - iv) Explain the maxims of teaching geography.

मराठी रूपांतर

2. खालील प्रश्नांचे उत्तर लिहा (कोणताही एक) : **15**
- भूगोल खोलीचे महत्व आणि उपयुक्तता स्पष्ट करा.
 - भूगोल मंडळ आणि भूगोल जत्रा स्पष्ट करा.
3. खालील प्रश्नांचे उत्तर लिहा (कोणतेही एक) : **15**
- भूगोल शिक्षकासाठी आवश्यक असणारी किमान शैक्षणिक पात्रता सांगून, भूगोल शिक्षकाच्या अंगी असणाऱ्या गुणांची सविस्तर स्पष्ट करा.
 - वस्तुनिष्ठ प्रश्न म्हणजे काय ? वस्तुनिष्ठ प्रश्नाचे फायदे व मर्यादा सोदाहरण स्पष्ट करा.
4. खालील प्रश्नांचे उत्तर लिहा (कोणतेही एक) : **15**
- चाचणीचे विविध प्रकार स्पष्ट करा.
 - भूगोल अध्यापनाच्या विविध पद्धती कोणत्या आहेत ? प्रकल्प पद्धती स्पष्ट करा.
5. खालील प्रश्नांचे थोडक्यात उत्तर लिहा (कोणतेही तीन) : **15**
- पृथ्वीगोलाचे उपयोग सांगा.
 - भूगोल शिक्षक संघटनेची संकल्पना व गरज स्पष्ट करा.
 - भूगोल अध्यापनात नकाशाचे महत्व स्पष्ट करा.
 - भूगोल अध्यापनातील सूत्रे स्पष्ट करा.
-

- 9) The law of revision is said by _____ Psychologist.
 a) Thorndike b) Simson c) Geting d) None of these
- 10) Any Topic explained by the technique of description is called as _____
 a) Explanation b) Lecture c) Dramatization d) None of these

मराठी रूपांतर

१. योग्य पर्याय निवडा :

10

- १) कोणतेही कार्य म्हटले की प्रथम _____ निश्चित करणे आवश्यक ठरते.
 अ) ध्येय ब) उद्दिष्ट क) ध्येय व उद्दिष्ट ड) यापैकी नाही
- २) अर्थशास्त्रात फक्त _____ संबंधित क्रीयांचा अभ्यास केला जातो.
 अ) धन ब) व्यवहार क) पत ड) व्यापार
- ३) अर्थशास्त्रातील तत्वांचे आणि सिद्धांतांचे ज्ञान हे अर्थशास्त्राचे _____ आहे.
 अ) ध्येय ब) उद्दिष्ट क) महत्त्व ड) यापैकी नाही
- ४) ड्यूई हा _____ चा प्रणेता.
 अ) व्यवहारवाद ब) निसर्गवाद क) साम्यवाद ड) यापैकी नाही
- ५) आर्थिक समस्याचे ज्ञान हे अर्थशास्त्र अध्यापनाचे _____ आहे.
 अ) उद्दिष्ट ब) ध्येय क) महत्त्व ड) यापैकी नाही
- ६) _____ ही पद्धती मानसशास्त्रीय आणि वैज्ञानिक आहे.
 अ) समस्या निवारण ब) चर्चा क) प्रोजेक्ट ड) कथन
- ७) प्रश्न तंत्र हे _____ च्या नावे ओळखले जाते.
 अ) सॉलमन ब) सॉक्रेटिस क) केप्लिंग ड) यापैकी नाही
- ८) _____ पद्धतीत विद्यार्थ्यांच्या मनावर तान पडत नाही.
 अ) उद्गामी ब) अवगामी क) समस्या निवारण ड) प्रोजेक्ट
- ९) सरावाचा नियम हा _____ मानसशास्त्रज्ञाने सांगितला.
 अ) थॉर्नडाईक ब) सिमसन् क) गेटिंग ड) यापैकी नाही
- १०) विषयांश वर्णन करून सांगणे याला _____ हे तंत्र म्हणतात.
 अ) स्पष्टीकरण ब) कथन क) नाट्यीकरण ड) यापैकी नाही

Seat No.	
-------------	--

B.P.Ed. Semester – I (CBCS) Examination, 2017
PHYSICAL EDUCATION (Paper – IV)
Economics Method

Day and Date : Thursday, 19-1-2017
Time : 10.30 a.m. to 1.00 p.m.

Marks : 60

Instructions : 1) **All questions are compulsory.**
2) **Candidates who intend to write their answer in Marathi are advised to read the English paper also.**

2. Answer the following **any one** of them : **15**
- 1) Explain the devices and techniques of teaching economics.
 - 2) What are the objective of teaching economics at the secondary stage ? Explain them.
3. Answer the following **any one** of them : **15**
- 1) What are the different methods of teaching economics and explain project method ?
 - 2) Explain the importance of teaching Aid's.
4. Answer the following **any one** of them : **15**
- 1) What are the qualities and qualification of economics teacher ? Write in detail ?
 - 2) Explain the aims and objective of teaching economics at secondary school level.
5. Answer the following in brief (**any three**) : **15**
- 1) Seminar method
 - 2) Co-curricular Activities
 - 3) Scope of economics
 - 4) Evaluation in economics.

मराठी रूपांतर

२. खालीलपैकी **एका** प्रश्नाचे उत्तर लिहा : **15**
- १) अर्थशास्त्र अध्यापनातील साधने व तंत्रे स्पष्ट करा.
 - २) माध्यमिक स्तरावर अर्थशास्त्र अध्यापनाची कोणती उद्दिष्टे आहेत ती स्पष्ट करा ?
३. खालीलपैकी **एका** प्रश्नाचे उत्तर लिहा : **15**
- १) अर्थशास्त्र अध्यापनाच्या विविध पद्धती लिहा आणि आध्यापनाची प्रकल्प पद्धत स्पष्ट करा.
 - २) शैक्षणिक साधनाचे महत्त्व सविस्तर लिहा.
४. खालीलपैकी **एका** प्रश्नाचे उत्तर लिहा : **15**
- १) अर्थशास्त्र शिक्षकाच्या अंगी कोणते गुण व अर्हता आवश्यक आहे ? सविस्तर लिहा.
 - २) माध्यमिक शालेय स्तरावर अर्थशास्त्र अध्यापनाची ध्येय व उद्दिष्टे स्पष्ट करा.
५. खालील उत्तरे थोडक्यात लिहा (कोणतेही **तीन**): **15**
- १) परिसंवाद पद्धती
 - २) अभ्यास निगडित बाबी
 - ३) अर्थशास्त्राची व्याप्ती
 - ४) अर्थशास्त्रातील मूल्यमापन.
-

Seat No.	
-------------	--

**B.P.Ed. (Semester – I) (CBCS) Examination, 2017
PHYSICAL EDUCATION**

Paper – IV : Methods of Teaching School Subject Science Methodology

Day and Date : Thursday, 19-1-2017
Time : 10.30 a.m. to 1.00 p.m.

Marks : 60

Instructions : 1) **All questions are compulsory.**

2) **Candidates who intend to write answer in Marathi are advised to read the original question in English.**

2. Answer the following question (**any one**) : **15**
What are the qualities of science teacher ? Explain.
OR
Explain the qualities of good textbook of science.
3. Answer the following question (**any one**) : **15**
Explain the meaning, nature and scope of science.
OR
Describe briefly the various Audio-Visual aids that are employed in the teaching of science.
4. Answer the following question (**any one**) : **15**
Explain experimental method.
OR
What are the maxim of teaching ? Explain with the help of examples.
5. Answer the following questions in brief (**any three**) : **15**
1) Importance of science exhibition.
2) Unit plan.
3) Science club.
4) Diagnostic test.
5) Types of question.

मराठी रूपांतर

२. खालील प्रश्नांची उत्तरे लिहा (कोणतेही एक) : १५
शास्त्र शिक्षकाच्या अंगी कोणकोणते गुण विशेष असावेत स्पष्ट करा.
- किंवा**
- विज्ञानाच्या चांगल्या क्रमिक पुस्तकाचे गुण वैशिष्टे स्पष्ट करा.
३. खालील प्रश्नांची उत्तरे लिहा (कोणतेही एक) : १५
विज्ञानाचा अर्थ, स्वरूप व व्याप्ती स्पष्ट करा.
- किंवा**
- विज्ञान अध्यापनात वापरण्यात येणाऱ्या दृकश्राव्य साधनांचे विस्तृत वर्णन करा.
४. खालील प्रश्नांची उत्तरे लिहा (कोणतेही एक) : १५
प्रायोगिक पद्धती स्पष्ट करा.
- किंवा**
- अध्यापनाची सुत्रे कोणती ? उदाहरणासह स्पष्ट करा.
५. खालील प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा (कोणतेही तीन) : १५
- १) विज्ञान प्रदर्शनाचे महत्त्व.
 - २) घटक नियोजन.
 - ३) विज्ञान मंडळ.
 - ४) नैदानिक चाचणी.
 - ५) प्रश्न प्रकार.
-

- 9) While teaching geometrical theorem _____ method is applied.
 a) Analytic method b) Heuristic method
 c) Student activity d) Easy to difficult
- 10) While teaching profit and loss _____ concept is clear.
 a) day-to-day life b) selling c) a and b both d) none of the above

मराठी रूपांतर

१. अचूक पर्याय निवडा :

१०

- १) उद्गामी पद्धतीमध्ये _____ अध्यापन सूत्राचा वापर होतो.
 अ) नैदानिक कसोटी ब) विशिष्टाकडून सामान्याकडे
 क) गणित विषयाची गोडी ड) मूर्ताकडून अमूर्ताकडे
- २) अध्ययन अध्यापन ही _____ प्रक्रिया आहे.
 अ) द्वि केंद्री ब) एक केंद्री क) फक्त विद्यार्थी ड) फक्त शिक्षक
- ३) गणित विषयाने _____ वृत्ती निर्माण होते.
 अ) तर्कसंगती ब) आकडेमोड क) आक्रमकता ड) क्षमता
- ४) घटक नियोजनातील _____ ही एक पायरी आहे.
 अ) ज्ञानाकडून अज्ञानाकडे ब) आशय विश्लेषण
 क) ऐकणे ड) मूलभूत तत्व
- ५) गणित शिक्षकांच्या व्यावसायिक विकाससाठी _____ आवश्यकता असते.
 अ) वृत्तपत्र वाचन ब) कृतीसत्र क) परिसंवाद ड) वरील सर्व
- ६) _____ पद्धतीमध्ये शिक्षकांच्या समस्येची मांडणीकरावी लागते.
 अ) चर्चा पद्धती ब) स्वयंशोधन पद्धती
 क) पृथःकरण पद्धती ड) उद्गामी पद्धती
- ७) जर वर्तुळाची त्रिज्या (r) ६, तर वर्तुळाचा व्यास _____ असतो.
 अ) १० ब) ८
 क) १२ ड) वरीलपैकी कोणतेही नाही
- ८) खालीलपैकी _____ हे प्रक्षेपित साधन आहे.
 अ) चित्र ब) तक्ते क) रेडिओ ड) नमूना
- ९) भूमितीतील प्रमेय शिकवताना _____ पद्धतीचा वापर व्हावा.
 अ) पृथःकरण संयोजन ब) स्वयंशोधन
 क) विद्यार्थीकृती ड) सोप्याकडून अवघडाकडे
- १०) नफा तोटा शिकवताना _____ उदा. संकल्पना स्पष्ट होतात.
 अ) व्यवहारोपयोगी उदा. ब) विक्री
 क) अ आणि ब दोन्ही ड) वरीलपैकी कोणतेही नाही

Seat No.	
-------------	--

B.P.Ed. – I (Semester – I) (CBCS) Examination, 2017
PHYSICAL EDUCATION
Mathematics Methodology (Paper – IV)

Day and Date : Thursday, 19-1-2017

Marks : 60

Time : 10.30 a.m. to 1.00 p.m.

Instructions : 1) **All questions are compulsory.**
2) **The candidates should read original question in English.**

2. Answer the following questions (**any one**) : **15**
- 1) Explain co-relation of mathematics with other subject with example.
 - 2) Explain inductive and deductive method in detail.
3. Answer the following questions (**any one**) : **15**
- 1) Explain which teaching material use for teaching mathematics.
 - 2) Explain meaning, concept and nature of mathematics.
4. Answer the following questions (**any one**) : **15**
- 1) Explain in detail experimental method in mathematics.
 - 2) What is Year Plan ? Explain advantage of year plan.
5. Answer the following question in brief (**any three**) : **15**
- 1) Write advantage of unit plan.
 - 2) Explain audio-visual aids in mathematics teaching.
 - 3) Remedial teaching.
 - 4) Write qualification and qualities of mathematics teacher.

मराठी रूपांतर

२. खालील प्रश्नांची उत्तरे लिहा (कोणतेही एक) : १५
- १) समवाय म्हणजे काय ? गणिताचा इतर विषयाशी असणारा समवाय स्पष्ट करा.
 - २) उद्गामीपद्धत आणि अवगामीपद्धत सविस्तर स्पष्ट करा.
३. खालील प्रश्नांची उत्तरे लिहा (कोणतेही एक) : १५
- १) गणित अध्यापनात कोणकोणाच्या शैक्षणिक साहित्याचा वापर करतात ते सविस्तर स्पष्ट करा ।
 - २) गणिताचा अर्थ, संकल्पना आणि स्वरूप स्पष्ट करा ।
४. खालील प्रश्नांची उत्तरे लिहा (कोणतेही एक) : १५
- १) गणित अध्यापनातील प्रायोगिक पद्धत सविस्तर स्पष्ट करा ।
 - २) वार्षिक नियोजन म्हणजे काय ? वार्षिक नियोजनाचे फायदे स्पष्ट करा.
५. खालील प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा (कोणतेही तीन) : १५
- १) घटक नियोजनाचे फायदे लिहा।
 - २) गणित अध्यापनात दृकश्राव्य साधनांबद्दकल लिहा ।
 - ३) उपचारात्मक अध्यापन ।
 - ४) गणित शिक्षकाची गुणवैशिष्ट्ये आणि पात्रता लिहा ।
-

Seat No.	
----------	--

M.P.Ed. – I (Semester – I) (CBCS) Examination, 2017
PHYSICAL EDUCATION (Paper – I)
Research Process in Physical Education and Sports Sciences

Day and Date : Monday, 16-1-2017
Time : 10.30 a.m. to 1.00 p.m.

Max. Marks : 70

- N.B. :** 1) Q. No. 1 is **compulsory**. It should be solved in **first 15 minutes** in Answer Book on Page No. 3.
2) **All questions are compulsory**.
3) The **Candidate** who indent to write **Marathi** should read **English** version also.

MCQ/Objective Type Questions

Duration : 15 Minutes

Marks : 10

1. Choose the correct alternative :

10

- 1) Primary and secondary sources are used in _____ research method.
a) Survey b) Historical c) Experimental d) School survey
- 2) _____ are the important instrument to acquire knowledge and problem solving in research.
a) Personal experience b) Book c) Indirect experience d) Logic
- 3) A good or adequate hypothesis should be _____
a) Limited in scope b) Not a bunch of relationship
c) Consistent with theories and fact d) Have all these characteristics
- 4) A careful review of the research journal books, essay and other sources of information on the problem is important step in the _____ of research.
a) Selection of problem b) Planning c) Research method d) Report writing
- 5) _____ of the following is not the component of research design.
a) Sample of study b) Tools of data collection
c) Research method d) Research Report
- 6) _____ research is focused on the immediate application not on the development of theory not upon general application.
a) Fundamental b) Applied c) Action d) Case study
- 7) In research operational definitions are used for _____
a) Revision b) Concept formation
c) Precision d) Reliability
- 8) The main of research is _____
a) Acquiring knowledge b) Extending knowledge
c) Analysis of fact d) None of these
- 9) Sample is through _____
a) Population b) Assumption c) Questionnaire d) Statistics
- 10) In experiment research _____ is used.
a) Interview b) Questionnaire c) Experimental design d) None of these

P.T.O.

मराठी रूपांतर

१. योग्य पर्याय निवडा :

१०

- १) प्राथमिक व दुय्यम स्त्रोत्रांचा सामान्यपणे _____ या संशोधन पद्धतीत उपयोग होतो.
 अ) सर्वेक्षण ब) ऐतिहासिक क) प्रायोगिक ड) शालेय सर्वेक्षण
- २) संशोधनामध्ये _____ हे ज्ञान मिळविण्याचे व समस्या सोडविण्याचे महत्त्वपूर्ण साधन आहे.
 अ) व्यक्तिगत अनुभव ब) पुस्तके क) अप्रत्यक्ष अनुभव ड) तर्क
- ३) चांगली किंवा पर्याप्ता परिकल्पना ही _____ असते.
 अ) व्यापकतेच्या बाबतीत मर्यादित
 ब) संबंधाचा समूह नसलेली
 क) माहिती असलेल्या सिद्धांत व त्याविषयी सुसंगतता
 ड) वरील सर्व
- ४) संशोधन नियतकालिके, पुस्तके, प्रबंध आणि इतर साहित्य सारख्या माहिती स्त्रोत्राचा समस्या सोडविण्यासाठी काळजीपूर्वक आढावा घेण्यासाठी _____ ही कोणत्याही अभ्यासाची महत्त्वाची पायरी असते.
 अ) समस्या निवड ब) नियोजन
 क) संशोधन पद्धती ड) अहवाल लेखन
- ५) पुढीलपैकी _____ ही बाब संशोधन आराखड्याचा घटक नाही.
 अ) अभ्यासासाठी निवडलेला नमुना ब) माहिती संकलनाचे साधने
 क) संशोधन पद्धती ड) संशोधन अहवाल
- ६) ज्या संशोधनात तात्काळ उपयोजनावर भर असतो आणि सिद्धांत तयार करणे व सामान्यीकरणावर भर नसतो अशा संशोधनास _____ म्हणतात.
 अ) मूलभूत ब) उपयोजित क) कृति ड) व्यक्ति अभ्यास
- ७) संशोधनात कार्यात्मक व्याख्या _____ साठी वापरतात.
 अ) उजळणी ब) संकल्पना निर्मिती क) नेमकेपणा ड) विश्वसनियता
- ८) संशोधनाचा _____ प्रमुख हेतू असतो.
 अ) नवीन ज्ञान प्राप्त करणे
 ब) ज्ञान कक्षांचे विस्तारीकरण
 क) घटनांचे विश्लेषण करून त्यातील संबंध प्रस्थापित करणे
 ड) यापैकी नाही
- ९) नमुना निवड _____ मधून घेतली जाते.
 अ) जनसंख्या ब) गृहीतके क) प्रश्नावली ड) संख्याशास्त्र
- १०) प्रायोगिक संशोधनात _____ वापर केला जातो.
 अ) मुलाखत ब) प्रश्नावली
 क) प्रायोगिक अभिकल्प ड) यापैकी नाही

Seat No.	
-------------	--

M.P.Ed. – I (Semester – I) (CBCS) Examination, 2017
PHYSICAL EDUCATION (Paper – I)
Research Process in Physical Education and Sports Sciences

Day and Date : Monday, 16-1-2017

Marks : 60

Time : 10.30 a.m. to 1.00 p.m.

- N.B. :** 1) **All questions are compulsory.**
2) The **Candidate** who indent to write **Marathi** should read **English** version also.

2. Write answers to the following questions (**any one**) : **15**
- 1) What do you mean by sampling ? State its various types with example.
 - 2) Describe about experimental method in detail.
3. Write answers to the following questions (**any one**) : **15**
- 1) Discuss the need of research in Physical Education.
 - 2) Explain historical method research in detail.
4. Write answers to the following questions (**any one**) : **15**
- 1) Which research methodology will you use for your research ? Explain the theoretical base of the methodology.
 - 2) How do you prepare a research report ? Illustrate your answer with suitable example.
5. Answer in brief **any three** : **15**
- i) Scope of research
 - ii) Criteria for selection of a problem
 - iii) Foot note
 - iv) Qualities of a good researcher.

मराठी रूपांतर

२. खालील प्रश्नांची उत्तरे लिहा (कोणतेही एक) : १५
- १) नमुना निवड म्हणजे काय ? नमुना निवडीचे प्रकार उदाहरणासह स्पष्ट करा.
 - २) प्रायोगिक पद्धतीचे सविस्तर वर्णन करा.
३. खालील प्रश्नांची उत्तरे लिहा (कोणतेही एक) : १५
- १) शारीरिक शिक्षण क्षेत्रात संशोधनाची गरज चर्चा करा.
 - २) ऐतिहासिक पद्धतीच्या संशोधनाविषयी सविस्तर लिहा.
४. खालील प्रश्नांची उत्तरे लिहा (कोणतेही एक) : १५
- १) तुमच्या संशोधनासाठी तुम्ही कोणती संशोधन पद्धती वापरणार आहात ? तिचे सैद्धांतिक स्पष्टीकरण करा.
 - २) तुम्ही संशोधन अहवाल कसा तयार कराल ? उदाहरणे देऊन उत्तरे द्या.
५. खालील प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा (कोणतेही तीन) : १५
- १) संशोधनाची व्याप्ती
 - २) समस्या निवडीचे निकष
 - ३) तळ टीप
 - ४) संशोधकाच्या अंगचे गुण.
-

मराठी रूपांतर

१. योग्य पर्याय निवडा :

१०

- i) व्यायामामुळे आपल्या शरीरामधील विविध संस्थामध्ये अंतर्गत बदल होतात त्याचा अभ्यास करणाऱ्या शास्त्राला _____ म्हणतात.
 अ) अॅनाटॉमी ब) फिजीयोलॉजी क) किनिसिलॉजी ड) यापैकी नाही
- ii) फुफ्फुसाची श्वसनक्षमता _____ साधनाने मोजतात.
 अ) डेसिबल ब) स्फीग्मोमॅनोमीटर क) मॅनोमीटर ड) स्पायरोमीटर
- iii) ए.टी.पी. ची प्रक्रिया _____ मधून निर्माण होते.
 अ) हाड ब) हृदय क) स्नायूपेशी ड) यकृत
- iv) चयापचय क्रिया _____ या शरीर संस्थेशी निगडीत आहे.
 अ) श्वसनसंस्था ब) स्नायूसंस्था क) पचनसंस्था ड) अस्थिसंस्था
- v) लाळेमध्ये _____ पाचकरस असतो.
 अ) ट्रिपसीन ब) टायलीन क) लायपेज ड) यापैकी नाही
- vi) एका मिनिटातील कार्डीयाक विरोधाभासांच्या संख्येला _____ म्हणतात.
 अ) रेस्पिरेटरी रेट ब) हार्ट रेट क) अ) व ब) ड) यापैकी नाही
- vii) रक्तदाब _____ साधनाने मोजतात.
 अ) स्पायरोमीटर ब) मॅनोमीटर क) डेसिबल ड) स्फीग्मोमॅनोमीटर
- viii) शरीराचे सामान्य तापमान _____ आहे.
 अ) 85° – 87° F ब) 82° – 85° F क) 96° – 97° F ड) 98° – 99° F
- ix) विश्रांतीच्या वेळी हृदय एका मिनिटात किती रक्त बाहेर टाकते त्या प्रमाणाला _____ म्हणतात.
 अ) व्हायटल कर्पॅसिटी ब) कार्डीयाक आवुटपुट
 क) स्ट्रोक व्हाल्यूम ड) यापैकी नाही
- x) काम करण्याची क्षमता म्हणजे
 अ) भार ब) कार्य क) उर्जा ड) यापैकी नाही

Seat No.	
----------	--

M.P.Ed. – I (Semester – I) (CBCS) Examination, 2017
PHYSICAL EDUCATION (Paper – II)
Physiology of Exercises

Day and Date : Tuesday, 17-1-2017

Marks : 60

Time : 10.30 a.m. to 1.00 p.m.

Instructions : i) **All questions are compulsory.**
ii) **The candidates should read the original questions in English.**

2. Answer the following question (**any one**) : **15**
- i) Explain the meaning of physiology of exercises and importance of physiology of exercises in sports.
 - ii) Explain the mechanism of breathing.
3. Answer the following question (**any one**) : **15**
- i) Explain the sliding filament theory of muscular contraction.
 - ii) Write the effect of exercises on circulatory system.
4. Answer the following question (**any one**) : **15**
- i) Write the effect of exercises on respiratory system.
 - ii) Explain the environmental effects on temperature regulation.
5. Answer the following question in brief (**any three**) : **15**
- i) Second wind.
 - ii) Training in cold climate.
 - iii) Vital capacity.
 - iv) Oxygen debt.

मराठी रूपांतर

२. खालील प्रश्नांचे उत्तर लिहा (कोणतेही एक) : १५
- व्यायामाचे शरीरक्रिया शास्त्राचा अर्थ सांगून क्रीडा क्षेत्रात व्यायामाचे शरीर क्रियाशास्त्राचे महत्व स्पष्ट करा.
 - श्वसनतंत्र स्पष्ट करा.
३. खालील प्रश्नांचे उत्तर लिहा (कोणतेही एक) : १५
- स्नायू आकुंचनाची स्लाईडिंग फिलामेंट उपपत्ति स्पष्ट करा.
 - रक्ताभिसरण संस्थेवर व्यायामाचा होणारा परिणाम लिहा.
४. खालील प्रश्नांचे उत्तर लिहा (कोणतेही एक) : १५
- श्वसनसंस्थेवर व्यायामाचा काय परिणाम होतो ते लिहा.
 - खेळाडूच्या तापमान नियमनावर वातावरणाचा होणारा परिणाम स्पष्ट करा.
५. खालील प्रश्नांचे थोडक्यात उत्तर लिहा (कोणतेही तीन) : १५
- दुय्यम श्वसन.
 - थंडवातावरणातील प्रशिक्षण.
 - श्वसन क्षमता.
 - प्राणवायु ऋण.
-

Seat No.	
----------	--

M.P.Ed. I (Semester – I) (CBCS) Examination, 2017
PHYSICAL EDUCATION
Yogic Sciences (Paper – III)

Day and Date : Wednesday, 18-1-2017
Time : 10.30 a.m. to 1.00 p.m.

Max. Marks : 70

- Instructions :** 1) Q. No. 1 is **compulsory**. It should be solved in **first 15 minutes** in Answer Book on Page No. 3.
2) **All questions are compulsory**.
3) The candidates should read the original questions in **English**.

MCQ/Objective Type Questions

Duration : 15 Minutes

Marks : 10

1. Choose the correct alternative : **10**
- I) The type of shudhikriya is
a) Yam b) Niyam c) Asana d) None of these
- II) The Sanskrit Word 'Yoga' is made from
a) Yuj b) Moksh c) Karmsu d) None of these
- III) _____ interpreted yoga means 'Samadhi'.
a) Ayyangar b) Maharshi Vyas
c) Shankaracharya d) Patanjali
- IV) _____ is the aspect of body in Ashtangayog.
a) Samadhi b) Dharana c) Pranayam d) None of these
- V) Pranayam includes _____ aspects.
a) Purak b) Kumbhak c) Rechak d) Above all
- VI) Kaivalyadham was established by
a) Ayyangar b) Shankaracharya
c) Maharshi Vyas d) Kaivalyanand
- VII) The external and internal connective link in yogi called
a) Pratyahar b) Pranayam c) Asana d) Above all
- VIII) In Bhagwatgita the type of yoga is
a) Karmyog b) Dhyanyog c) Bhaktiyog d) Above all
- IX) Asana is the _____ aspect of Patanjali's Ashtangyog.
a) First b) Second c) Third d) Fourth
- X) Concentrate on particular thing for particular period is called
a) Samadhi b) Dhayan c) Dharana d) None of these

मराठी रूपांतर

१. योग्य पर्याय निवडा :

१०

- I) शुद्धीक्रीयांचा प्रकार
 अ) यम ब) नियम क) आसन ड) यापैकी नाही
- II) योग हा संस्कृत शब्द _____ धातूपासून बनला आहे.
 अ) युज ब) मोक्ष क) कर्मसु ड) यापैकी नाही
- III) _____ यांनी योग म्हणजे समाधि असा अर्थ केला आहे.
 अ) अय्यंगार ब) महर्षी व्यास क) शंकराचार्य ड) पतंजली
- IV) अष्टांगयोगातील _____ हे अंग शरीरा संबंधीचे अंग आहे.
 अ) समाधि ब) धारणा क) प्राणायाम ड) यापैकी नाही
- V) प्राणायाम मध्ये _____ अंगाचा समावेश होतो.
 अ) पूरक ब) कुंभक क) रेचक ड) वरील सर्व
- VI) कैवल्यधामची स्थापना _____ यांनी केली.
 अ) अय्यंगार ब) शंकराचार्य क) महर्षी व्यास ड) कैवल्यानन्द
- VII) योगात अंतरंग व बहिरंग यांनी जोडणारा दुवा म्हणजे
 अ) प्रत्याहार ब) प्राणायाम क) आसन ड) वरील सर्व
- VIII) भगवतगीतेत योगाचा _____ प्रकार आहे.
 अ) कर्मयोग ब) ध्यानयोग क) भक्तियोग ड) वरील सर्व
- IX) आसन हे पतंजलीच्या अष्टांग योगाचे _____ अंग आहे.
 अ) पहिले ब) दुसरे क) तिसरे ड) चौथे
- X) एकाद्या गोष्टीवर कांही काळाकरीता चित्त एकाग्र करणे म्हणजे _____ होय.
 अ) समाधि ब) ध्यान क) धारणा ड) यापैकी नाही

Seat No.	
-------------	--

M.P.Ed. I (Semester – I) (CBCS) Examination, 2017
PHYSICAL EDUCATION
Yogic Sciences (Paper – III)

Day and Date : Wednesday, 18-1-2017

Marks : 60

Time : 10.30 a.m. to 1.00 p.m.

Instructions : 1) **All questions are compulsory.**
2) **The candidates should read the original questions in English.**

2. Answer the following questions (**any one**) : **15**
- I) Explain in detail the definitions of Yoga and explain its importance in the field of Physical Education.
 - II) Give a brief survey of historical development of Yoga.
3. Answer the following questions (**any one**) : **15**
- I) Give the list of Pranayam and explain its details.
 - II) What is meant by Shatkriyas and explain the shatkriyas with technique and benefits.
4. Answer the following questions (**any one**) : **15**
- I) Which are the different school of yoga ? Explain Ashtang Yoga.
 - II) Effects of yoga on Nervous and Respiratory system. Explain it details.
5. Answer the following question in brief (**any three**) : **15**
- I) Yoga practices time and clothes
 - II) Surya Namskar
 - III) Technique and benefits of Mudras
 - IV) Technique and benefits of Meditation.

मराठी रूपांतर

२. खालील प्रश्नांची उत्तरे लिहा (कोणताही एक) : १५
- I) योगा विषयीच्या विविध व्याख्या स्पष्ट करा आणि त्यांचे शारीरिक शिक्षणातील महत्त्व स्पष्ट करा.
 - II) योगाच्या ऐतिहासिक विकासाचा संक्षिप्तपणे आढावा द्या.
३. खालील प्रश्नांची उत्तरे लिहा (कोणताही एक) : १५
- I) प्राणायामाच्या प्रकाराची यादी द्या आणि त्यांचे स्पष्टीकरण द्या.
 - II) षष्टक्रिया म्हणजे काय ? षष्टक्रियांच तंत्र व फायद्यासह स्पष्टीकरण करा.
४. खालील प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा (कोणताही एक) : १५
- I) योगाचे विविध सांप्रदाय (पंच) कोणते ? अष्टांग योग स्पष्ट करा.
 - II) योगाचा मज्जासंस्था व श्वसन संस्थावर होणारा परिणाम सविस्तर स्पष्ट करा.
५. खालील प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा (कोणतेही तीन) : १५
- I) योगाची करण्याची वेळ आणि योगाचे कपडे
 - II) सुर्यनमस्कार
 - III) मुद्रांचे तंत्र व फायदे
 - IV) ध्यानाचे तंत्र व फायदे.
-

Seat No.	
----------	--

M.P.Ed. – I (Semester – I) (CBCS) Examination, 2017
PHYSICAL EDUCATION (Paper – IV)
Test, Measurement and Evaluation in Physical Education

Day and Date : Thursday, 19-1-2017

Max. Marks : 70

Time : 10.30 a.m. to 1.00 p.m.

- Instructions :**
- 1) **All questions are compulsory.**
 - 2) *The candidate indent to write **Marathi** should read **English** version also.*
 - 3) **Q. No. 1 is compulsory. It should be solved in first 15 minutes in Answer Book Page No. 3.**

MCQ/Objective Type Questions

Duration : 15 Minutes

Marks : 10

1. Choose correct alternative :

10

- i) The instrument which measure sit and reach test is
a) Skinfold Caliper b) Treadmill c) Flexomeasure d) Spirometer
- ii) Shuttle run test will measure
a) Strength b) Power c) Accuracy d) Agility
- iii) Cooper run walk test will measure
a) Agility b) Endurance c) Strength d) Power
- iv) Tennis test prepared by
a) Dyer b) Johnson c) Miller d) Braddy
- v) Which test will measure abdominal strength ?
a) Pullups b) Situps c) Sprint d) Vertical jump
- vi) 12 minutes run walk test is prepared by
a) Miller b) Russell c) Johnson d) Cooper
- vii) Metronome instrument is related to
a) Situps b) Agility c) Harward step d) Speed run
- viii) Spirometer instrument will measure
a) Lungs capacity b) Heart rate c) Speed d) Reaction time
- ix) One of the Johnson Basket Ball Skill Test is
a) Run b) Situps c) Zig-Zag Drilling d) Pushups
- x) Application of measurement book is written by
a) Dyer b) David Clark c) Braddy d) Russel

P.T.O.

मराठी रूपांतर

१. योग्य पर्याय निवडा.

10

- १) सिट आणि रीच या चाचणी साठी _____ हे साहित्य वापरतात.
 अ) स्किनफोल्ड कॅलिपर ब) ट्रेडमिल क) फ्लेक्सोमेझर ड) स्पायरोमिटर
- २) शटल रन ही चाचणी _____ चे मापन करते.
 अ) ताकद ब) शक्ती क) अचुकता ड) चपळता
- ३) कूपरची पळणे आणि चालणे ही चाचणी _____ चे मापन करते.
 अ) चपळता ब) दमदारपणा क) ताकद ड) शक्ती
- ४) टेनिस कसोटी _____ ने तयार केली.
 अ) डायर ब) जॉनसन क) मिल्लर ड) ब्रॅडी
- ५) पोटाची ताकद _____ या कसोटी द्वारे मोजली जाते.
 अ) पुलअप्स ब) सिटअप्स क) स्प्रिंट ड) व्हर्टिकल जंप
- ६) १२ मिनिटे पळणे चालणे ही कसोटी _____ तयार केली.
 अ) मिल्लर ब) रुसेल क) जॉनसन् ड) कूपर
- ७) मेट्रोनिम ही साधन _____ शी निगडीत आहे.
 अ) सिटअप्स ब) चपळता क) हारवर्ड स्टेप ड) स्पिड रन
- ८) स्पायरोमिटर हे साधन _____ चे मापन करते.
 अ) लंग कॅपॅसिटी ब) हार्ट रेट क) वेग ड) रिअॅक्शन टाईम
- ९) जॉनसन् बास्केट बॉल कसोटी मधील _____ ही एक कसोटी आहे.
 अ) रन ब) सिटअप्स क) झिगझॅग ड्रिलिंग ड) पुशअप्स
- १०) ॲप्लिकेशन ऑफ मेजरमेंट हे पुस्तक _____ ने लिहले.
 अ) डायर ब) डेव्हिड क्लार्क क) ब्रॉडी ड) रुसेल

Seat No.	
-------------	--

M.P.Ed. – I (Semester – I) (CBCS) Examination, 2017
PHYSICAL EDUCATION (Paper – IV)
Test, Measurement and Evaluation in Physical Education

Day and Date : Thursday, 19-1-2017

Marks : 60

Time : 10.30 a.m. to 1.00 p.m.

- Instructions :**
- 1) **All questions are compulsory.**
 - 2) *The candidate indent to write **Marathi** should read **English** version also.*

2. What do you mean by test and measurement ? Explain its importance in Physical education. 15

OR

Explain the procedure for conduct of Johnson Basket Ball Skill Test.

3. Explain the criterion for selecting the test with suitable example. 15

OR

Explain the procedure for conduct of Lockharat Mechperson Badminton Skill Test with diagram.

4. Explain the procedure for conduct of Barrow motor ability skill test. 15

OR

Explain the procedure for conduct of harward step test.

5. Write short notes on **any three** : 15

- i) JCR test
- ii) AAHPER
- iii) Physical fitness.
- iv) Anthropometric.
- v) Advance preparation of test.

मराठी रूपांतर

२. खालील प्रश्नांची उत्तरे लिहा (कोणतेही एक) : 15
- १) कसोटी आणि मापन म्हणजे काय ते सांगून शारीरिक शिक्षणात त्याचे महत्व स्पष्ट करा.
 - २) जॉनसन बास्केटबॉल कसोटीचे सविस्तर स्पष्टीकरण करा.
३. खालील प्रश्नांची उत्तरे लिहा (कोणतेही एक) : 15
- १) कसोटी मापन निवडीचे निकष उदाहरणासह स्पष्ट करा.
 - २) लोकहर्ट मॉकफरसन बॅडमिंटन कसोटीचे आकृतीसह कशी राबविणार ते स्पष्ट करा.
४. खालील प्रश्नांची उत्तरे लिहा (कोणतेही एक) : 15
- १) बॅरोमोटर ऑबिलिटी टेस्टे कशी घेणार ते स्पष्ट करा.
 - २) हारवर्ड स्टेप टेस्ट कसोटी कशी घेणार ते स्पष्ट करा.
५. खालील प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा (कोणतेही तीन सोडवा). 15
- १) जे. सी. आर. चाचणी
 - २) AAHPER (ऑफर चाचणी) Test
 - ३) शारीरिक क्षमता
 - ४) अॅथ्रोपोमेट्रीक
 - ५) चाचणीची पूर्व तयारी.
-

Seat No.	
----------	--

M.P.Ed. (Semester – I) (CBCS) Examination, 2017
PHYSICAL EDUCATION
Paper – IV : Sports Technology

Day and Date : Thursday, 19-1-2017
Time : 10.30 a.m. to 1.00 p.m.

Max. Marks : 70

- N. B. :** 1) **All questions are compulsory.**
2) **Candidates who intend to write answer in Marathi are advised to read the original question in English.**
3) **Q. No. 1 is compulsory. It should be solved in first 15 minutes in Answer Book Page No. 3.**

MCQ/Objective Type Questions

Duration : 15 Minutes

Marks : 10

1. Choose the correct alternative.

10

- 1) Ball feeder machine is used in _____
a) Hockey b) Cricket c) Golf d) Basket Ball
- 2) Plasticine indicator is used in _____ event.
a) 100 M. running b) Shot put
c) High jump d) Long jump
- 3) _____ of the following games are played indoor and outdoor format.
a) Volley Ball b) Hockey c) Basket Ball d) a) and c)
- 4) In cricket _____ is used for practice of Bating.
a) Ball Feeder Machine b) Serving Machine
c) Bowling Machine d) None of these
- 5) _____ material is used to construct standard track.
a) Wooden b) Plastic c) Synthetic d) Mud
- 6) Chest guard is used in _____
a) Judo b) Wrestling c) Volley Ball d) None of these
- 7) Hawkeye is used for analysis in _____
a) Foot ball b) Chess c) Athletics d) Cricket
- 8) Skate board wheels are made up of _____
a) Polyurethane b) Polystyrene
c) Foam d) Polymer

P.T.O.

- 9) SMA means _____
 a) Shape Muscles Alloy b) Shape Metal Alloy
 c) Shape Memory Alloy d) None of these
- 10) _____ is composed of 98% air.
 a) Styoofoam b) Polystyrene c) Foam d) Polymer

मराठी रूपांतर

१. योग्य पर्याय निवडा :

१०

- १) बॉल फिडर हि मशीन _____ खेळासाठी वापरली जाते.
 अ) हॉकी ब) क्रिकेट क) गोल्फ ड) बास्केट बॉल
- २) प्लास्टीशीन इंडीकेटरचा वापर _____ क्रीडा प्रकारात होतो.
 अ) १०० मी. धावणे ब) गोळा फेक
 क) उंच उडी ड) लांब उडी
- ३) खालीलपैकी _____ खेळ हे इनडोअर व आऊटडोअर प्रकारात खेळता येतात.
 अ) व्हॉली बॉल ब) हॉकी क) बास्केट बॉल ड) अ) आणि क)
- ४) क्रिकेट या खेळात फलंदाजीच्या सरावासाठी _____ चा वापर केला जातो.
 अ) बॉल फिडर मशीन ब) सर्व्हींग मशीन
 क) बॉलिंग मशीन ड) यापैकी नाही
- ५) _____ च्या सहाय्याने प्रमाणित ट्रॅक बनवला जातो.
 अ) लाकूड ब) प्लास्टीक क) सिंथेटीक ड) चिखल
- ६) चेस्ट गार्ड चा वापर _____ खेळात होतो.
 अ) ज्युदो ब) कुस्ती क) व्हॉलीबॉल ड) यापैकी नाही
- ७) _____ खेळामध्ये हॉकआय चा वापर विश्लेषणासाठी केला जातो.
 अ) फुटबॉल ब) बुद्धिबळ क) अॅथलेटिक्स ड) क्रिकेट
- ८) स्केटबोर्डची चाके _____ पासून बनलेली असतात.
 अ) पॉलीयुरेथॅन ब) पॉलीस्टीरेन क) फोम ड) पॉलीमर
- ९) एस. एम. ए. म्हणजे _____
 अ) शेप मसल अलॉय ब) शेप मेटल अलॉय
 क) शेप मेमोरी अलॉय ड) यापैकी नाही
- १०) _____ हे ९८% हवेपासून बनलेले असते.
 अ) स्टीरोफोम ब) पॉलीस्टीरेन क) फोम ड) पॉलीमर

Seat No.	
-------------	--

M.P.Ed. (Semester – I) (CBCS) Examination, 2017
PHYSICAL EDUCATION
Paper – IV : Sports Technology

Day and Date : Thursday, 19-1-2017
Time : 10.30 a.m. to 1.00 p.m.

Marks : 60

N. B. : 1) **All questions are compulsory.**
2) *Candidates who intend to write answer in **Marathi** are advised to read the original question in **English**.*

2. Answer the following questions (**any one**) : **15**
- 1) Explain the mechanism and advantages of serving machine in tennis.
 - 2) Explain the mechanism of bowling machine and its advantages in cricket.
3. Answer the following questions (**any one**) : **15**
- 1) What do you mean by sports technology and explain its purpose ?
 - 2) Explain the use of computer and software in match analysis and coaching.
4. Answer the following questions (**any one**) : **15**
- 1) Define foam and explain polyurethane and polystyrene.
 - 2) Explain the technological impact on sports.
5. Answer in brief (**any three**) : **15**
- 1) Use of flood lights in sports
 - 2) Neoprene
 - 3) Thermochromic film
 - 4) List the protective equipment of sports.

मराठी रूपांतर

२. खालील प्रश्नांची उत्तरे लिहा (कोणतेही एक) : १५
- १) टेनिस मध्ये सरावासाठी वापरण्यात येणाऱ्या सर्व्हिंग मशीनची कार्यप्रणाली स्पष्ट करा व त्याचे फायदे सांगा.
 - २) क्रिकेट या खेळाच्या सरावासाठी वापरण्यात येणाऱ्या बॉलिंग मशीनची कार्यप्रणाली स्पष्ट करा व फायदे सांगा.
३. खालील प्रश्नांची उत्तरे लिहा (कोणतेही एक) : १५
- १) क्रीडा तंत्रज्ञान याचा अर्थ सांगून त्याचा हेतू स्पष्ट करा.
 - २) संगणक व सॉफ्टवेअर या सामान्याचे विश्लेषण व क्रीडा मार्गदर्शनामध्ये होणाऱ्या वापराची माहिती स्पष्ट करा.
४. खालील प्रश्नांची उत्तरे लिहा (कोणतेही एक) : १५
- १) फोम म्हणजे काय ? हे सांगून पालीयुरेथॅन व पॉलीस्टीरेन विषयी माहिती सांगा.
 - २) तंत्रज्ञानाचा खेळावर पडलेला प्रभाव स्पष्ट करा.
५. खालील प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा (कोणतेही तीन) : १५
- १) फ्लड लाईट्सचा खेळातील वापर
 - २) निओफ्रेन
 - ३) थर्मोक्रोमीक फिल्म
 - ४) खेळातील संरक्षणात्मक साहित्याची यादी.
-